EESTI PÄEVA-LEHT

ESTNISKA DAGBLADET

Laupäeval, 15. mail 1971

Nr. 38 (3623) 13. aastakäik

1972 a. Eesti Päevade Rootsi Komitee valmis

Üle 700 söitja oli aprilli lõpuks registreeritud eestlaste suureks "sillaks" Kanadasse aastal 1972, mil toimuvad Eesti Päevad ülemaailmses formaadis Torontos. Iga päevaga tuleb ülesandmisi juurde. Muide on Kanadas kerkinud uus kava korraldada Eesti Päevade raames ka eesti pensionäride ülemaailmne kohtamine pärast pidustusi Jõekääru suvistusalal, kus pensionäridel Kanadast, USA-st ja Rootsist oleks võimalik veeta puhkusenädal ainult toidukulude eest, et arendada vastastikusid sidemeid.

ÜLEMAAILMSED EESTI PÄEVAD 1972 Rootsi Komitee üldkogu koosolek toimus 8. mail Eesti Majas Stokholmis E. Kultuuri Koondise kokkukutsel. Üldkogu kokkukutsujaks on vaheldumisi: REE, E. Komitee, ERF, ERN, ja E. Kultuuri Koondis. Käesolevast üldkogu koosolekust võtsid osa 20-ne organisatsiooni esindajad. Koosolijad mälestasid vaikse leinaseisakuga äsjalahkunud Eesti esindajat Londonis Ernst Sarepera.

Koosolekut juhatas EKK esimees B. Görman ja protokollis E. Pettai. Päevakorras oli informatsioon Rootsi Komitee juhatuselt, Lend Läände III esindajailt, Rootsi Komitee stavastastikusid sidemeid.

ÜLEMAAILMSED EESTI PÄEVAD 1972 Rootsi Komitee üldkogu koosolek toimus 8. mail Eesti Majas Stokholmis E. Kultuuri Koondise kokkukutsel. Üldkogu kokkukutsujaks on vaheldumisi: REE, E. Komitee, ERF, ERN, ja E. Kultuuri Koondis. Käesolevast üldkogu koosolekust võtsid osa 20-ne organisatsiooni esindajad. Koosolijad mälestasid vaikse leinaseisakuga äsjalahkunud Eesti esindajat Londonis Ernst Sarepera.

Koosolekut juhatas EKK esimees B. Görman ja protokollis E. Pettai. Päevakorras oli informatsioon Rootsi Komitee juhatuselt, Lend Läände III esindajailt, Rootsi Komitee staatuudi kinnitamine, esimehe, abiesimehe ja juhatuse lõplik valimine.

Esimees Leo Karupää luges ette Peakomitee esimehe R. Kreemi kirja, milles teatati, et Eesti Mängud toimuvad Valguspeona laupäeval 15. juulil Toronto Grandstandi staadionil, millele eelneb laulupidu samal päeval.

Rahvapidu toimub 13 juulil õhtul ja vabaõhuteater reedel 14 juuli õhtul. Skautidegaidide Suurlaager toimub vahetult ÜEP peapidustuste järele s.o. 16.-23. juulini, kusjuures Suurlõke on laupäeval 22. juulil. See muudatus eeldab külaliste jäämist veel üheks nädalaks Kanadasse, enne USA-sse sõitu. Muude ürituste suhtes on aeg veel lahtine.

Richard Norvell ja Sven Hanson informeerisid üldkogu Kanada ja USA peatoimkondadega peetud koosolekutest ja Lend Läände III aktiivsest osavõtust. Aprilli lõpul oli registreerinud üle 700 osavõtja ja see arv suureneb iga päevag.a R. Norvell mainis, et Peatoimkonna poolt on tõhusalt tööd tehtud, et kaasa tõmmata laiemaid ringkondi ning pakkuda mitmekesisemat kava.

On arvestatud propaganda levitamiseks kasutada kohalikku pressi, TV- ja raadiosaateid. On valmimas voldik, milles tutvustatakse ÜEP üri-

Järg. lhk. 2

E. Sarepera suri mõni tund pärast operatsiooni

LONDON (EPL) — Inglismaa eestlaskond on vapustatud kahe Eesti Vabariigi esindaja surmast otse üksteise järele. Chargé d'affaires Ernst Sarepera täitis oma viimset ametlikku funktsiooni väliskülaliste tervitajana oma eelkäija August Torma matusel. Keegi peale tema abikaasa ei teadnud siis, kuivõrd haige E. Sarepera oli.

Nädalast nädalasse pärast A. Torma surma oli ta tunnud valusid kõhus ja nõrkust, mis viitasid vanale maohaavale. Siis aga ilmnes ka kergel kujul kollatõbi ja see oli sümptomiks juba hullemale.

Arst saatis ta haiglasse järelevaatusele, kus pärast nädal kestnud katseid leiti, et vajalik on operatsioon. See toimus reede, 7. mai hommikul ja pärast operatsiooni seletasid arstid, et nad on konstateerinud maksa paistetust ja vee kogunemist, mille väljaimmitsemine võtvat umbes 10 päeva aega.

Kuid juba samal ööl vastu laupäeva kell 3 saabus surm. Inglismaal näeb seadus ette, et kui inimene sureb 24 tunni jooksul pärast operatsiooni, tuleb n.n. coroneri-kohtul surma põhjus kindlaks määrata.

Ernst Sarepera kirstupanek, mida toimetas praost Jaak Taul, toimus teisipäeval ja matused aga kolmapäeval.

Ernst Sarepera

Inglise ajakirjandus märkis ära Eesti Vabariigi esindaja surma.

SOOME RAADIO usutlema?

Soome Raadiole lähedalseisev isik, soomlane, on eraviisiliselt pöördunud ühe Stockholmis elueleva eesti kultuuritegelase poole kirjaga, milles on muu hulgas üteldud järgmist:

— Eeloleva suve kavatsustesse kuulub paari raadioettekande koostamine. Üks teema, mis on ka juba raadio poolt põhimõtteliselt heaks kiidetud ,käsitleks eestlaste elu ja tegevust Rootsis. Sellega seoses sooviksin võimalikult olukorrale vastavalt kirjeldada raadios soomlastele intervjuude ja muusikanäidete varal eestlaste üldist, eriti aga koostöösse puutuvat tegevust teie keskustes. Minu kavas seisab tulla mõneks päevaks juulis ja augustis Rootsis, et seal vastavat materjali hankida.

Kirja kirjutaja küsib siduvalt ülaltooduga, et kas oleks võimalik saada organisatsioonidelt trükitud materjali ja leida soome keelt oskavaid eestlasi ning samuti valmismaterjali laulu ja muusika alalt. "Kas on eestlastel eeloleval suvel midagi seesugust teeksil, mis annaks ettekandele rahvusliku värvindi?" küsitalta lõpuks.

Ligistid ründasid näitlejat

Stockholmi tunnelraudtee piirkond on viimasel ajal üha enam muutunud noorte ligistide terroriseerimispaigaks. Mõne päeva eest toimus Hägerstensåseni jaamas, mille piirkonnas elab rohkesti eestlasi, kallaletung Intecknings-vägenil elunevale eesti näitlejatarile Lensi Römmerile, kes oli teel Eesti Noortepäevadel esitatava näidendi proovile.

Jaama viiva trepi ümber oli kogunenud 7 poissi ja üks tüdruk, kes näitlejatari möödumisel omavahel vestlesid. Üks neist äkki ütles: "Kas võtame selle käsile?" — küsimus, millest mööduja kuidagi ei osanud järeldada, et see just teda puudutab. Aga küsimus oli signaaliks: poisid jooksid nüüd näitlejatarile järele pikkade elektrijuhtme-traatidega ja püüdsid teda nendesse mässida. Näitjatar osutas vastupanu ja teda tiriti kord sinna kord tänna. Ilmselt oli eesmärgiks siduda eesti daami mõne posti külge. See aga ei õnnestunud ja Lensi Römmer lõpuks pääses lahti ja jooksis sissepääsukontrolöride juurde, kes ütlesid, et nad on politsei kutsunud. Näitlejatar, kes kannatab kõrge vererõhu all, tundis ärritusest ja pingutusest valu südames, kuid jätkas siiski oma teekonda näidendiproovile. See oli teist korda, kus Lensi Römmerile kallale tungitakse. Mõni aeg tagasi löid ligistid Tunnelraudteetsentraalis teda seljatagant jalust maha hoobiga jalgadele. Politseil on võimatu hiljem leida süüdlasi, kes pealegi on tavaliselt alaealised ja sellistena karistusvabad.

Näitlejatar Lensi Römmer.

Londoni "The Observer":

EESTI KAOTAS viimase diplomaadi S. BRITANNIAS

LONDO N(EPL kirjasaatjalt) — Inglise pühapäevalehe "The Observer" diplomaatiline korrespondent käsitleb seoses Ernst Sarepera surmaga vana küsimust Balti riikide de jure tunnustamises osas pealkirja all "Eesti kaotas viimase diplomaadi Londonis" ja leiab, et Eesti Vabariigi saatkonna juhi surm võib aktualiseerida järjekordselt Balti riikide annekteerimise küsimuse N. Liidu poolt.

Korrespondent jätkab:

Mr. Sarepera, 65 a. vana, oli kohusetäitjaks "ministriks" Eesti "saatkonnas" Londonis, Eesti Vabariigi eksiilesindajaks, mis nagu Läti ja Leedu oli iseseisev kuni vägivaldselt inkorporeeriti N. Liitu 1940 a.

Briti eventuaalselt andis seliele inkorporeerimisele de facto tunnustuse ja nii ei tunnustanud enam endiste Balti riikide Londoni esindajaid. Kuid neid aktsepteeriti Briti valitsuse poolt kui teatud diplomaatilisi eeliseid omavaid isikuid.

Mr. Sarepera oli nõunikuks Eesti "saatkonnas", esinduslikus hoones Queens Gatel, kuni augustini, kui A. Torma suri (leht eksib, A. Torma suri teatavasti 12. märtsil s.a. ja sai siis tema järglaseks.

Mr. Sarepera oli viimane Eesti eksiile nimekirjas, kes omas eri diplomaatilisi eeliseid ja eeldatakse, et neid ei laiendata tema järglasele.

USA ei ole seni tunnustanud ei de facto ega ka mitte de jure N. Liidu annekteerimist ja jätkab Balti vabariikide bariikide esindajate tunnustunnustamist tamist Washingtonis".

Jaakson Londonis

NEW YORK (EPL) — Eesti Vabariigi esindaja Ernst Jaakson sõitis Londanisse sealse Eesti Vabariigi chargé daffairesi Ernst Sarepera matustele. Ühtlasi selgitab ta Londoni saatkonna tegevuse jatkamise küsimusi.

TALLINNA ASEMEL MARIEHAMNI

Rootsi ajakirjanduses ilmusid esimesed kuulutused kõne all olnud uuest n.n. "Tallin-Line" nimelisest turismisõitude laevaliinist kommunistliku Poola laevaga, mis seks puhuks on saanud ajutise populaarsust toatleva nime "Karolinen". Selgub aga, et "Tallin-Line" ei sõida Tallinna, vaid koguni Ahvenamaa pealinna Mariehamni, asudes seega konkureerima teiste samal liinil töötavate firmadega.

Teatavasti märkis hiljuti N.Liidu turismiorganisatsiooni Inturisti sheff Stockholmi-külastusel, et teated Tallinna liini avamisest on enneaegsed, kuna läbirääkimised on alles lõpule viimata. Nüüd märgitakse ka Ahvenamaa-reisidе kuulutustes väikese märkusena, et firma loodab siiski 13.juunil toime tulla ka Tallinna-reisidega, mis kestaksid 3,5 päeva, oleksid korraldatud ettetellitud abonneeritud (abonnemangsarrangemang) reisidena ja seega mitte samal alusel kui näit. Ahvenamaa-reisid. Kui algul kõneldi, et Tallinna-reis maksab ainult 120 krooni, siis on nüüd hinnad "alates 375 kroonist". Nähtavasti ei ole venelased, kes läbirääkimisi peavad "Tallin-Line" taga seisva tundmatu rootsi reisifirmaga Maxi-Resor, siiski valmis kavatsetud plaane aktsepteerima. Kuulutusest selgub veel, et poola laeval on meeskond poolakad, ainult restorani serveerimispersonal on rootslased.

Reisifirma kasutab illustratsioonina Karl XII-nda monumendi hoiatavalt itta näitava sõrmega kuninga vinjetti.

EPL *15. mail 1971*

VALUUTATORM

Lääne-Saksamaa kavatsus veelkordselt revalveerida, s.o. üles kirjutada saksa D-marga väärtust, tekitas Euroopa valuutaturul intensiivse rahutuse ja tormi. Selle tormi taustal loobus Lääne-Saksamaa viimasel hetkel revalveerimisest ja leppis, olles oma EEC-kaaslastega konfereerinud, n.n. vaba kursiga dollari vastu, mis sisuliselt ikkagi tähendab revalveerimist, sest börsi taasavamisel maksis 1 USA dollar 3.50 kuni 3.57 saksa marka endise kindla kursi 3.63 vastu. Eelnenud rahutuse taustal olid aga muudatused börside rahaturu tegevuse jatkamisel suhteliselt väikesed ja mitte nii dramaatilised kui oodati.

Saksamaale järgnes vaba dollarikursiga Holland, kuna Shveits ja Austria teostasid revalveeringu ja tõstsid nominaalselt oma vääringu väärtust. Isegi Hispaania pidas vajalikuks peseetale uue, kõrgema kursi määramise, kuna prantslased ja inglased toetasid dollarit vana vahekorra juurde kindlaksjäämisega ja neile järgnes Belgia, kelle sidemed on suunatud Prantsusmaa poole. Rootsi sulges küll ajutiselt dollari vahetamise, kuid kui esmaspäeva keskpäeval vahetamine jätkus, siis selgus, et olulisi muudatusi kursis ei ole toimunud, s.t. Rootsi kroon jääb dollariga endise vahekorda, mida hiljem kinnitati ka ametlikult.

Miks torm tekkis? Sellest, et viimastel aastatel on Euroopa üha rohkem üle külvatud dollarvaluutaga, eriti aga Lääne-Saksamaa,kuhu on tugevasti ekspandeerunud just USA ettevõtteid. On tekkinud mõiste "eurodollar", millise reservide ulatust täpselt keegi ei tea, milline aga mängib tugevat rolli. Euroopa majandides. Kuna USA maksebalanss ei ole Vietnami sõja tõttu mitte just hiilgav, siis on korduvalt varem kõneldud dollari devalveerimisest, millist sammu aga Washington on vältinud ette võtmast. Nüüd siis on aga Euroopa valuutaturg omalt poolt "näksinud" tükikese ära dollari küljest. Milliseks saksa marga löplik kurss kujuneb, selgub alles mõne aja jooksul. Praegu on faktiline revalveerimine vaid umbes 2,5 protsenti. Osalt tänu sellele, et möödunud nädala tormis saksa valuutat üles ostnud spekulandid kiire võidu saavutamiseks otsekohe oma margad kursi selgumisel uuesti vahetasid teisteks valuutadeks. Et vältida edasist spekulatsiooni, on sakslased piiranud välismaalaste kapitali- ja valuutatransaktsioonide võimalusi. Märgitakse aga, et dollari vool Saksamaale ei ole siiski katkenud, kuigi ränddollari eest sakslased enam rendist ei maksa. Situatsioon näitab, et Saksamaa, Teise maailmasõja kaotaja, omab praegu rahanduslikult võitja positsiooni võitjariigi USA vääringu vastu. Seda aga mitte demonstreerimiseks, vaid oma sisemajanduse "haiguste" ravimiseks, kus m.h. inflatoorsed märgid on tunduvad. Selle taustal Brüsseli EEC-koosolekul saavutaski Saksaama oma majandusliitlastega kompromissi. See kompromiss samal ajal aga demonstreeris, kuivõrra kaugel veel ollakse planeeritud Euroopa monetaarsest ühtlustamisest, vääringute lähendamisest ja Euroopa-vääringu loomisest. Igal maal on siiski tugevalt erinev areng ja tugevalt erinevad majandus- ja rahanduspoliitilised probleemid. Nende probleemide olemasolu tõttu rebeneski praeguseni kehtinud "kindlate kursside" süsteem dollari alusel, eriti kus mitmed riigid tegelikult juba ammugi pidanuks oma raha väärtust langetama, devalveerima.

Mis puutub toimunud valuutatormi tulemustesse, mis on liikuma pannud rahaturu elavamalt kuni siiani, siis kriisi põhjustajal Lääne-Saksamaal endal tuleb kahtlemata tegemist oma põllumeestega, kel muutub veelgi raskemaks oma produktide paigutamine välisturgudele ja ka siseturule, sest teiste EEC-maade produktid jäävad odavamaks. Shveitsil, kes 1939. aastast peale esmakordselt rahavääratust muudab seda kõrgendades, kujuneb oma kaupade turustamine senisest raskemaks — juba praegu on nende kaubanduses ebatasakaal impordi ülekaalu tõttu.

Rootsi on vaadanud rahandustormi tulemusi teatava optimismiga, kuna muutunud kursside tõttu rootsi kaubad mitmel maal muutuvad konkurentsivõimelisimaks. See omakorda võib ergutada tööstust ja vähendada viimasel ajal majanduslikus stagnatsiooniperioodis suurenenud tööpuudust. Muidugi aga muutuvad importeerimiskulud kõrgendatud valuutamaadest omakorda suuremaks ja samuti on reisimine kroonidega Lääne-Saksamaal, Shveitsis, Austrias, Hollandis jne. kallim. Praeguste märkide järele aga on kallinemine üsna mõõdukas.

KLA

Meie kõigi pidustus: NOORTEPÄEVAD

Eesti noored Rootsis on korraldamas oma esimesi ülemaalisi pidupäevi rea mitmesuguste üritustega, alates spordivõistlustega ja diskussioniõhtuga ning lõpetades kontserdiga ja teatrietendustega. See on ühtlasi ülevaatus seni tehtud tööst ja olemasolevatest jõuressursidest, tähiste püstitamine igapäeva ülesanneteks ja tuleviku ideaalideks.

Noortepäevad Stockholmis kestavad teatavasti neli päeva ja kava huvitavalt mitmekesine, nii et igale meist leidub millest osa võtta ja mõnu tunda. Neljapäeval, 20. mail toimub kogunemine ja spordivõistlused Solna spordihallis ja -väljakul ning õhtul estraadidiskussioon ja tutvumisõhtu Eesti Majas. Reedel, 21. mail jätkuvad spordivõistlused ja viiakse läbi ülerootsiline mudilaste kokkutulek. Õhtul on kavas Stockholmi Eesti Teatri etendus Arvo Mägi näidendiga "Rahu maa peal". Laupäeval,22. mai on suur pidustuste päev. See algab piduliku kontserdiga Kontserthoone suures saalis. Kavas on ühendatud lastekooride esinemine, mudilaste mänguesinemine, popmuusika, rahvatantsutrupi ja noorte solistide esinemine. Õhtul toimub rahvapidu Källhagens Värdhusis eeskavalise osaga, tantsuga ja õhtusöögiga. Ja lõpuks pühapäeval, 23. mail on kavas Stockholmi Eesti Algkooli teatrilavastus Ao Vaksi noorsoonäidendiga "Külaline maailmaruumist". Lähemad andmed noortepäevade ürituste kohta leiate mujalt meie lehes.

Noored on ihu ja hingega rakendunud oma suurejoonelise ürituse teostamisele. Plaanitsemine, korraldamine ja sisu andmine on nõudnud tohutu hulga aega ja töövaeva. Meie kõik peame kaasa aitama, et noorte entusiastlike algatajate ja soojasüdamega kaasategijate suur ja väärtuslik töö annaks loodetud tulemusi. Hoolitsegem massilise osavõtuga publiku poolel, et aktiivsed noortetöö teostajad oma ürituse toimetulemisest saaksid julgustavat ergutust jätkata tööd, et nad saaksid innustavat lusti haarata uute ülesannete järgi. Neid on külluses.

Meie maapao-aastad lähenevad kolmekümnele, uus generatsioon on peale kasvamas, vanu asendamas. Need, kes koos vanematega siia saabusid lastena või hiljem Rootsis on sündinud, on saanud täiesalisteks. Oma isikliku elu korraldamise murede kõrval peavad nad mõtlema ka rakendumisele ühiskondliku elu ülesannetesse. Nii on elu normaalne käik. Ja noortepäevade korraldamine on üks sääraseid ühiskondlike elu ülesandeid. Paljude muude kõrval.

Kevad looduses ja noorus inimühiskonnas kuuluvad nagu kokku, on nagu sünonüümsed mõisted. Seepärast on loomulik, et noored oma kokkutulemise pidupäevad korraldavad kevadel, maikuus-õiekuus. Ent tärkavale elule ja õilmitsemisele kevadises looduses võib öökülm teha rasket kahju. Noortepäevade korraldajad loodavad rikkalikku saaki oma kevadkülvile. Hoolitsegem siis, et inimlik toimus ja hoolimatu teistele lootmine (ähh, las teised minna,minul pole aega'- ei mõjuks nagu hallaöö noorte ürituste toimetulemisele ja õnnestumisele. Seda võib kahjuks juhtuda kevadisel ajal korraldatavate ürituste puhul. Kanadast meile küllasõitnud Lydia Vohu ja Erika Veskimetsa kõrgeväärtuslik luule- ja lauluõhtu ei läinud väljamüüdud majale (nagu oleks võinud eeldada), oli piinlikult ebamugav külaliste ees istuda pooltühjas saalis. Võib arvata, et ka külalisesinejate meeleolule ei mõjunud pooltühi saal ergutavalt ega jätnud häid mälestusi. Säästkem vähemasti meie omad pojad ja tütred, meie omad noored esinejad ja optimistlikud korraldajad kibedast mälestusest pooltühjast saalis. Meie ei tohi valmistada noortele pettumust,et eestlaste üritused ei lähe korda sellel lihtsal banaalsel põhjusel, et publiku osavõtt on olnud väike, et majanduslikult ei ole tuldud toime.

Ilmad Stockholmi lähistel on seni olnud päikesepaisteliselt soojad. See on meid meelitanud välja loodusesse, suvituskruntidele kaevama maad, rehitsema, istutama kartuleid, külvama seemneid. Seega on olnud aega pakilised, hädavajalised välised tööd ära teha. Olgu noorte pidupäevad ka vanadele vabadeks päevadeks põllumehe ja kalamehe muredest. Olgem noored ja röömsad koos noortega! Ärgem plaanitsegem midagi selleks nädalalõpuks — tehkem kõik vajalikud toimetamised enne seda. Või lükkame need edasi — eesti noortepäevi ei korraldata igal aastal.

Seepärast — näidakem rohkearvulise osavõtuga, et noorte püüdlused paremad tuleviku eest, nende ettevõtmised ja pidupäevad on ka meie kõigi püüdlused ja pidupäevad! Nägemiseni noortepäevadel! Tere tulemast!

ED. REINING

Lavamuistend Scala-teatris

Eesti Noortepäevade pidustuste raames esitab Stockholmi Eesti Teater Arvo Mägi "Rahu maa peal".

See näidend on saanud suure menu osalieste ja publiku kui ka arvustuse poolt soojalt vastu võetud. See on ka arusaadav, seda enam, et seekord näeme Arvo Mägi loomingus täiesti uut palet. Ta osav sulg asetab intriigi- ja põnevusrohke sündmustiku seekord 30-aastase sõja taustale. Ent vaatamata ajalisele distantsile ei ole ses meile midagi kauget ega võõrast, sest inimene omas heas ja kurjuses, omas õilsais kui ka valgustkartvais tegudes on jäänud muutumatuks. Arvo Mägi osav sulg, ta tabav ütlemislaad, ta tüüpide värvirikkus ja ta võime tuua esile olulise ja huvitav tagav selle lavastuse menu.

Seda huvitavat muinasjuttu Lensi Römmeri lavastuses on võimalus näha reedel 21. mail kell 19.00 teater Scala ruumes, Wallingatan 34 (Uues Eesti Majas). Aja-ehtsad kostüümid Rootsi kuninglikust ooperist, vastav lavapilt Nils Moritzalt. Toomas Tuulse poolt komponeeritud muusika,kuika Hillar Loori heli- ja valgusefektid aitavad kaasa lavastuse terviklikkusele.

Kõigile Noortepäevadest osavõtjaile, samuti Stockholmi teatrisõpradele soovitame pääsemd varuda õigeaegselt.

Pääsmete eelmüük on Eesti Kultuuri Koondises, Regeringsgatan 24 (Vanas Eesti Majas), esmasp., teisip., kolmap., ja reedel kl. 10 - 16 ja neljapäeval kella 10-18. Pensionäridele ja õppivale noorsoole hinna-alandus.

Jalgratas kihutas otsa eestlannale

Stockholm-Årstas juhtus liiklusõnnetus pr. Alma Telistega, 75, kellele kodu juures Hjälmarsvägenil tee ületamisel peale kihutas 15-aastane jalgrattur suure kiirusega. Ta paisati suure jõuga maha ning kaotas liikumisvõime.

Õnnetus tekitaja nooruk toimetas vana daami oma korterisse, kust tuttavad teda ambulantsiga hiljem toimetasid haiglasse. Vaatamata sellele, et üksikult elunev daam oli liikumisvõimetu, seletati haiglas, et neil ei ole võimalik teda vastu võtta ruumi puudusel. Nii viis ambulants ta uuesti koju. Kui siis pärast rahutut ööd ei ilmnenud paranemise märke, siis tegid sõbrad, kes haiget tulid hooldama, uuesti pingutusi tema haiglasse paigutamiseks ja pärast pikka seletamist, leitigi talle koht. Arstid konstateerisid, et luumurdeid ei ole tekkinud, kuid põrutus ja löök on olnud nii teguv, et lihakesi ei funktsioneeri. Loota on, et liikumisvõime aegamisi siiski täielikult tagasi tuleb.

Ööbimiskohti vaja Noortepäevadeks!

Stockholmis toimuvatest Noortepäevadest 20—30 mail võtavad osa palju eesti üüdrukuid ja poisse väljastpoolt Stockholmi. Paarilkümnel noorel ja kuuel lapsevanemal ei ole Stockholmis veel ööbimiskohta. Oleks ülimalt tervitatav, kui saabuvaid külalisi ootaks siin ajutine kodu omavanuste eesti noorte juures või üldse eesti perekonnas Stockholmis.

Sellel viisil tiheneks kontakt eesti noorte vahel ülerootsilises ulatuses ja avaneks võimalus uute sõprussidemete loomiseks.

Valdav enamus ööbimiskohti vajavatest noortest on Göteborgi Eesti Algkooli õpilased 9—13 a. vanuses.

Eesti perekondi, kelledel on endi juurde öömajale võtta eesti noori või täiskasvanuid kaheks ööks, palume sellest teatada telefoniteel numbritel:10 69 07 või 21 54 80, teatades oma nime, aadressi, telefininumbri ning võimalikud soovid külaliste soo ja vanuse suhtes.

NOORTEPÄEVADE MAJUTAMISTOIMKOND

Kesk-Rootsi suvepäev 12. juunil

Kesk-Rootsi suvepäev toimub laupäeval, 12. juunil Lövuldenis, KFUM pargis ja ruumides, looduslikult väga kaunis paigas Mälareni kaldal, kõigest neli kilomeetrit Västeråsi linnast.

Suvepäeval esineb Stockholmi Eesti Naiskoor Hilma Nerep-Mossini juhatusel, suvepäeva kõne peab REE esimees Leo Karupää, kuna vaimulik talitus on praost Richard Koolmeistrilt. Loodetavasti esineb suvepäeval ka "Kassari" rahvatantsurühm Stockholmist. Ette on nähtud ka linnadevahelised võrkpallivõistlused ja muud spordiüritused.

Suvepäeva algus on kell 12.00.

Kell 19.00 algab pidu kohalikus noorteklubi ruumides, eeskavas mitmesuguseid ettekandeid, Tantsuks mängib hr. Kahu orkester Köpingist. Lõuna- ja õhtusöögiks on kohapeal võimalused, samuti suurepärased võimalused telgitamiseks ja ööbimiseks. Head suplusvõimalused samuti.

Suvepäeva korraldajaiks on Eskilstuna ja Västeråsi eesti ühingute juhatused koostöös Kumla ja Örebro eesti organisatsioonidega. Täpsem suvepäevade kava tehakse teatavaks edaspidi.

1972...

Algus lk. 1

tuste aegu ja kohti, samuti majutamise ja ringsõitude võimalusi. Organisatsioonidel palutakse teatada vastavale toimkonnale, kui palju volidkuid soovitakse saada. On ilmunud ÜEP reklaammark hinnaga 1 dollar poogen (25 marki).

ÜEP Rootsi Komitee statuut ki-

Õnnetuse tekitaja nooruk toimetas **jul. Rootsi Komitee esimeheks valiti ühel häälel Leo Karupää. Koordineeriv peasekretär on Richard Norvell (Lend Läände III 1972).**

Juhatus valiti koosseisus: Sven Hanson (Lend Läände 72), Ahti Pae (REE), Heinrich Mark (E. Komitee), Olaf Aule (ERF), Arvo Horm, Aksel Mark (ERN), Ada Otema (E. Kultuuri Koondis), Virge Hint (Skautlike Noorte Malev) Johannes Kant (E. Lauljaskond Rootsis), Ants Paas (Eesti Laskespordi Klubi-, Kalli Kleement (Üliõpilaskonnad), Louis Mälder (Lend Läände 72), Konrad Veem (EELK Stokholmi kogudus), Heldor Joa (Rahvatantsurühm "Kassari").

Altmäe finaalis

Rootsi bridzhi rahvusmeeskonna moodustamise valikvõistlustel pääses paar Altmäe-Hjelm finaali, olles lahtisse klassis üheksandal kohal.

Tööajad EPL-es

Eesti Päevalehe asjaajamistunnid on esmaspäevast reedeni kella 8.30-17-ni, kusjuures lõuna vaheaeg on kl. 12-13-ni, mil toimetus on suletud. Laupäeval talitus ei tööta.

EESTI PÄEVALEHT
Estniska Dagbladet
Peatoimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor

Toimetus ja talitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstunas Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120, 631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 28650
Kuulutusarvete postgiro 60 59 00 —0, Eesti Päevaleht Förlags AB, Stockholm

Tellimishinnad:
Aasta ..... kr. 129:-
Termin (4 kuud) ..... kr. 45:-
Kuu ..... kr. 12:-

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT FÖRLAGS AB
Trükkija: Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB Eskilstuna 1971

Pildistasid hütti eitedega Saadeti N. Liidust välja

Selles, et N. Liidus igas Inturisti hotellis asub ka KGB büroo, veendusid lääne-saksa ajakirjanikud — ajakirja "Stern" reporterid Robert Lebeck ja Rolf Winter, kes areteeriti Tashkendis siis, kui nad pildistasid ühe savihütti ees istuvaid vanu naisi. Selle savihütti pildistamine loeti "eksimiseks" nõukogude "paradiisliku heaolu" vastu. Pärast ülekuulamist saadeti mõlemad lääne-saksa ajakirjanikud "paradiisist" tagasi vabasse maailma. Nende transport Tashkendist Moskvasse ja sealt saatmine tagasi Euroopasse toimus tapi korras, kuid ajakirjanike end[illegible]lul. Kõik see toimus veel üsna hiljuti — veebruaris 1971. Ülevaate kõigest sellest nad esitasid vabale p[illegible] ajakirjas "Stern" (nr. 14 14—1971).

Ajakirja "Stern" reporterid viibisid üle kahe nädala Nõukogude Liidus: Kirgiisi ja Usbeki NSV-s. Kavas oli ka Kasahstani külastamine. Peamiselt näidati neile seda, mida välismaalased tohivad näha: KP paleesid ja Lenini monumente ning neid kombinaate, mis täidavad propaganda ülesandeid. Kõikjal saatis neid Inturisti tõlk, kes andis neile kõige kohta ka oma masinliku parteiseletuse. Kui nad üksinda, ilma saatjata, läksid linna, et näha tõelist elu, nad arreteeriti ja vaatamata sellele, et naised ise lubasid nii endid kui ka oma savihütti ajakirjanikel pildistada.

Selgus, et ajakirjanikke jälitasid kolm KGB nuhki,

Nad ilmusid nähtavale nagu maa alt — järsku ja ootamatult. Üks neist rebis ajakirjanike käest fotoaparaadi ja sundis nad istuma autosse, milles nad viidi hotelli "Tashkent", kus nad elasid. Kuid nad pääsesid mitte nende kasutada olevasse tuppa, vaid nad viidi hotelli keldrisse, kus asus KGB büroo. See oli akendeta ruum, seinal Lenini pildid. Kuid seinal oli ka hotellitubade plaan, millel üksikud toad kandsid salapäraseid erimärke.

Pärast pikemat ülekuulamist toodi KGB bürosse ka need vanad naised kes lubasid sakslastel oma hütti pildistada. Naised süüdistasid ajakirjanikke omavolis ja nende tülitamises. Kui ajakirjanikud ütlesid, et need eided valetavad, siis seletati kgb-laste poolt ajakirjanikele, et need naised olevat head nõukogude patrioodid ja nõukogude patrioodid ei valetavat.

Kui ajakirja "Stern" reporterid jäid oma seletuse juurde, viidi nad ühte teise keldriruumi, kus istusid kaks KGB kõrgemat ohvitseri. Need esitasid sakslastele rea kirju, mis pidid olema Samarkandi ja Buhhaara kodanike "spontaanseid protestid" nende omavolilise pildistamise ja sealsete kodanike tülitamise vastu.

Kahtlematult olid need ettekavatavad "dokumendid" KGB enda poolt meisterdatud kirjad.

Ka jäeti rahuldamata nende soov; kõnelda mõne advokaadiga ja telefoneerida Moskvasse Lääne-Sakas saadikule. See soov vallandas uute süüdistuste esitamise. Nimelt olevat lääne-sakslased Buhhaaras ässitanud üliõpilasi kuulama "Ameerika Hääle" saateid ja olevat õigustanud USA kuritegelikku interventsiooni Vietnamis.

Nõukogude-vastase propaganda pärast ähvardati neid saata seitsmeks aastaks sunnitööle. Asitöendina esitati need ülesvõtted, mis KGB varastas nende hotellitoast. Kuid sunnitööle saatmise asemel määrari neile Nõukogude Liidu võimu "heatahtlikkuse" tõttu siiski maalt väljasaatmine. Selleks küüditati nad lennukil Tashkendist Moskvasse, kus nad sunniti lendama Aerofloti lennukil Brüsselisse ja vaatamata sellele, et neil oli tagasilennuks SAS pilet. Nii pidid nad ostma uue pileti ja tasuma selle eest USA dollareis.

Antisemitism tõstab Venes taas pead

Paralleelselt juudiprotsessiga Leningradis avaldas Pravda pika ja terava Iisraelivastase ning puhtalt antisemitistliku artikli. See on esimene taoline pärast 24-ndat parteikongressi — istungite ees pidas Kreml ilmselt paremaks vaikida, kusjuures paljudele juutidele koguni võimaldati kiirkorras N. Liidust lahkuda.

Pravda märgib, et rahvusvaheline sionism töötab käsikäes imperialismimaade luureorganitega, kusjuures eesmärgiks on öönestamistegevus Sovjetis ja teistes "sotsialismimaades". Nii äsitatakse juute üles teostama kriminaalkuritegusid "omaenda kodumaadel". Iisrael omakorda omavat Pravda kohaselt maailma rangeimat klassiühiskonda ja peale kõige muu kohaldatavat sääl ka rassidiskrimineerimist.

Varem on venelased oma antisemitislikus kampaanias tõmmanud otseseid paralleele Iisraeli ja natsiaegse Saksamaa vahel. Seletati, et ka Iisrael taotleb mingisugust Gross-Israeli, et araablasi koheldakse umbes nagu loomi ja pannakse neid kinni KZ-laagritesse, et juudid üldiselt käituvat oma kodumaal ja eriti okupeeritud piirkondades "herrenvolkina" ja palju muud sellist. Taolisi artikleid on vene keelest tõlgituina avaldatud ka okup. Eesti pressis, kusjuures äärepealt jääb mulje, et Kreml tunneb suurimat röömu selle üle, et Stalini omaaegne liitlane ja reÍvavend Hitler laskis mõrvata umbes kuus miljonit juuti.

● **Danderydis Stockholmis sündis Kerstin ja Aare Aavale tütar.**

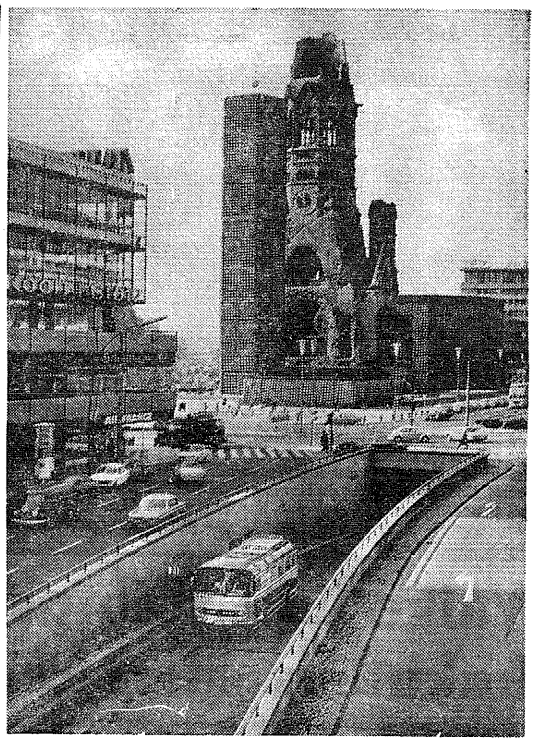

Kurfürstendamm tänapäeva Berliinis. Tagaplaanil Kaiser Wilhelm Gedächtniskirche.

Stalin-Timoshenko on "sõjasüüdlased"

Moskva 7 äsja ilmus N. Liidu 30-köitelisena ettenähtud entsüklopeedia neljas köide 600-leheküljelise mahuga, milles ollakse suhteliselt liberaalsed kunstide ja teaduste osas, kuid rangelt liinipidavad poliitilistes ning ajaloolistes sektorites. Nii näiteks on endine peaminister Bulganin entsüklopeedias märgitud, kuid mitte omal ajal Stalini poolt väljapuhastatud Nikolai Buhharin.

Pikas artiklis, mis käsitleb N. Liidu rolli Teises maailmasõjas, kritiseeritakse Stalinit selle pärast, et ta ei olnud 1941. a. Saksamaa invasiooni vastu küllaldaselt ette valmistatud. Samas süüdistakse ka tookordset riigikaitsekomissari Semjon Timoshenkot ja kindralstaabi ülemat, marssal Georgi Zhukovi.

Molotov, kes 1957. a. langes ebasoosingusse, on nüüd sõjaaegsete poliitiliste juhtide loetelus, kuid mitte Nikita Hrushtshov, ehkki ta oli tol ajal juba väga tähtis poliitiline kommissar.

Suuremat sallivust osatatakse kirjanduse alal, kus näiteks leidub artikkel 1933. a. Nobeli laureaadi Ivan Bunini kohta, ehkki Bunin oli antikommunist, kes põgenes 1920. a. Pariisi ja suri seal 1953. a. Kirjutuses märgitakse, et Bunin oli revolutsiooni vaenlane, kuid tema teosed olevat sellest hoolimata N. Liidus hinnatud.

"The New York Times'i" esindaja Moskvas Theodore Shabad leiab, et Ameerika Ühendriike käsitletakse uues entsüklopeedias objektiivsemalt kui eelmises.

Ehkki Buhharin jääb endiselt isikuna põlualuseks, käsitletatakse tema seisukohti Brest-Litovski rahulepingu suhtes 1918. a.

Buhharin seisnud vastu rahulepingu sõlmimisele Saksamaaga ja nõudnud revolutsioonilist sõda. Entsüklopeedia nimetab seda "demagoogiliseks poliitikas" ja samastab Buhharinit Trotskiga, kes tolleaegse väliskomissarina samuti seisis vastu Saksamaa kapitulatsiooni aktsepteerimisele antud tingimustes.

Satlini-Hitleri sõpruse hüilgepäevilt Teises Maailmasõjas: Vene ja Saksa tankisõdurid kohtavad diktaatorite kokkuleppe-joonel, kui kumbki pool oli oma osa Poolast vallutanud.

L. -Berliini rahvastik Palju välismaalasi

Saksa Liiduvabariigile on Lääne-Berliin mitte ainult poliitiline, vaid ka demograafiline probleem, sest Lääne-Berliini elanike arv pidevalt väheneb ja linn ise muutub pikkamööda vanade linnaks. Aastal 1960 oli Lääne-Berliinis elanikke 2,202 miljonit, 1970. aasta lõpul aga 2,125 miljonit, kellede hulka kuulub ka 129 000 välismaalast-vöörtöölist (Gastarbeiter). Seega on nüüd Lääne-Berliinis Saksa kodakondsust omavaid isikuid ainult 1,996 miljonit.

Senati (parlamendi) valimised — märtsis 1971 — näitasid, et 18- ja 19-aastaseid noori, kes esmakordselt valisid, on Lääne-Berliinis ligikaudu 35 000. Sellele lisab statistika veel, et need, kes üle 65 aasta vanad, moodustavad 21,2 protsenti Lääne-Berliini rahvastikust Lääne-Saksamaa 12,5 protsendi vastu. Noored alla 15 aasta moodustavad ainult 14,9 protsenti Lääne-Berliini rahvastikust Lääne-Saksamaa 23,9 protsendi vastu. Lisaks sureb Lääne-Berliinis iga aasta 20 000 inimest enam kui sünnib.

On üllatav, et ka elanike juurdevoolus Lääne-Berliini domineerivad vanad. Näiteks tuli 1969. aastal Ida-Berliinist Lääne-Berliini 2152 pensionäri. Selle vastu äravoolus domineerivad taas nooremad aastakäigud. Näiteks saabus aastal 1970 Lääne-Saksamaalt Lääne-Berliini 35 700 töötajat, lahkus aga 38 790.

Selgub, et neid ei meelita isegi Lääne-Berliini poolt pakutavad soodustused: elamise korraldamiseks maksetav nn. Überbrückungsgeld (750 marka), sisseseade muretsemiseks antav laen (Einrichtungsdarlehen, kuni 5000 marka) ja perekonna asutamiseks antav laen (3000 marka), mis kustutatakse siis, kui sünnib esimene laps. Lisaks väärib märkimist, et umbes 70 000 lääne-berliinlasel on (nn. igaks juhuks) korter ka Lääne-Saksamaal, ja nii ei saa neidki enam lugeda berliinlasteks. Samuti ka neid üliõpilasi, arvult 9000, kes elavad Lääne-Saksamaal, kuid õpivad Lääne-Berliinis.

On loomulik, et see rahvastiku koosseis avaldab oma mõju ka Lääne-Berliini poliitilisele elule.

Alates aastast 1958 omab SPD Berliinis absoluutse enamuse. Tänavu aga põhjustas SPD-le antavate häälte vähenemise Bonni idapoliitika, mis ei paku rahvale elamiseks kindlust. See on ka üks põhjusi, et Lääne-Berliinist lahkus 1970. aastal 3000 töötajat rohkem kui neid juurde tuli. Üteldakse: töötajad ei talu kummardamist ida suunas. Selle vastu aga demonstreerivad noored ida kasuks, ja ülikoolides esinevad isegi nn. punased rakud, millede aktiivsus takistab vahel isegi normaalset õppetööd. Uldse esineb Lääne-Berliinis rahvastik nüüd poliitilise malendina, mida katsuvad tõsta kolm võimu: Moskva pidev surve, poliitiliselt loid lääs ja Lääne-Saksa sotsiaaldemokraatliku valitsuse (müüri piirina tunnustav) idapoliitika.

Moskva propagandas on Lääne-Berliin iseseisva poliitilise üksusena. Seega nn. linn-riigina, mis nii (võetuna demograafiliselt) maailma esimene vanade riik. Vanad ise — ja üldse kõik berliinlased — küsivad, kes maksab neile siis pensioni ja kes annab tööd, sest praegu elutab Lääne-Berliin Lääne-Saksamaa abist ja sellest ühisest majanduset-tööstusest mis neid liidab ja mis võimaldab ka Lääne-Berliinil olla Lääne-Saksamaa (ja seega tõelise Saksamaa) üheks osaks.

Eestlanna liiklus-surm

NER YORK — Elgini haiglas, Chicago lähedal suri autoõnnetusel saanud vigastuste tagajärjel Herta Modanik, Sündinud 18. oktoobril 1910 Mustvees.

Autoõnnetus juhtus Crystal Lake ja Elgini vahel, kus abielupaar Modaniku autole sõitis otsa üks veoauto, mis oli kihutanud täie hooga läbi punase tule. Herta Modanik sai niivõrd raskesti vigastada, et ta peatselt haiglas suri. Tema abikaasa pääses kergemate vigastustega. Modanikud elasid Crystal Lake'is.

Eesti Päevalehe fotograf M. Lepper, oodates Stockholmi eesti koguduse leerijumalateenistuse algamist, pildistas ka Jakobi kirikus just enne seda toimunud suurt sotsieteedi-laulatust, mida oli jälgima tulnud palju publikut ja kus politsei oli liiklust "kaitsmas". Abiellus nimelt Rootsi filmitäht ja kroonprintsi endine kooliõde Pia Degermark itaalia filmiprodutsendi Pier Caminecciga, kes elab Berliinis ja on ühe saksa värstinna poeg. Laulatusel oli ka kroonprints Karl Gustaf keda näeme pildil pruutpaari taga koos pruudi vanamatega — isa on sukavabrikant.

Väike lind võib pahatihti hukutada suurt reisilennukit

Lennuasjanduse ajaloos on üldtuntud tõsiasi, et mõni suurem lind või parv väiksemaid lindusid võivad lennukiga kokku põrgates põhjustada õnnetuse. Viimasel ajal on seda probleemi eriti uuritud ning jõutud seisukohale, et linnud, eriti linnuparved on väga ohtlikud lennuliikluse ning selle ohu vältimiseks tuleks kasutamisele võtta erakordsed ettevaatusabinõud.

Üks esimene sellelaadilisi lennuõnnetusi, mille põhjused täielikult selgitati, juhtus Inglismaal 1953. aastal. Tookord sooritati katselende Canberra tüüpi uue pommilennukiga, mida oli jälgima ilmunud suur arv ajakirjanikke ja fotomehi. Lennuki startimisel tõusis lennuväljalt õhku linnuparv, kes lendas otse lennuki ette.

Osa lindudest imeti lennuki reaktiivmootoritesse, masin kaotas kiiruse ja kukkus lennuvälja piiril alla. Kõik meeskonnaliikmed said õnnetusel surma.

Sellel õnnetusel oli palju tunnistajaid, kuid see ei olnud siiski lennuasjanduse ajaloo esimene sellelaadiline õnnetus. Teise maailmasõja ajal olid linnud suureks ohuks sõjalennukitele ning lendurid olid lindude jälgimisel eriti ettevaatlikud.

Tol ajal peeti eriti ohtlikeks suuremaid üksikult lendavaid linde, mis võisid lennukile saatuslikuks kujuneda isegi väikese kiirusega lendamisel.

Lennuliikluse suurenemisega ning uute moodsate lennukite kasutamisele võtmisega on lindude oht lennukitele tunduvalt suurenenud ning Põhja-Ameerikas on teostatud terve rida uurimusi, et vältida lennukite ja lindude kokkupõrkeid.

Inglise lennuühing BOAC on pidanud vastavat statistikat ning jõudnud järelduscle, et 1965. aastast kuni 1969. aastani on lennuliini lennukitel olnud kõikides maailmanurkades 69 õnnetust kokkupõrke tulemusena lindudega, mis aga kõik lõppesid õnnelikult.

Tõsisemaid õnnetusi on aga juhtunud Ühendriikides. Nii tõusis 1960. aasta oktoobris Bostoni lennuväljalt õhku Lockheed-Electra tüüpi reislennuk, mis sattus startimisel kuldnokaparve keskele. Lennuki kolm mootorit imesid terve rea lindusid endi sisemusse ja masin kaotas kohe kiiruse.

Lendur ei suutnud enam kontrollida lennukit, mis kukkus lennuvälja servale maha, kusjuures 62 reisijat ja meeskonnaliiget said surma. Ühendriikide Federal Aviation Agency tegi uurimisel kindlaks, et selle lennukitüübi mootorite müra sees võis eraldada järjekindla kordumisega heli, mis meenutas ritsikate siristamist.

See siristamine meelitaski lennuvälja ümbruskonda suured kuldnokkade parved.

Vastavad uurimused on kinnitanud, et lennuliiklusel tuleb arvestada kolme liiki lindudega — rändlindude parved, lennuvälja ümbruses elutsevad ja lendavad linnud ning üksikud suuremad linnud, kes võivad lennureisi ajal ka suuremates kõrgustes lennukiga kokku põrgata.

Kokkupõrgete vältimiseks on hukatud muutma reisilennukite struktuuri ning samad ajal uuritakse ka põhjalikult lindude elukombeid, kusjuures lennuala ekspertidele pakuvad oma abi ornitoloogid.

Eksperdid on välja selgitanud, et Põhja-Ameerika kontinendil elab üle 160 rändlindude liigi ning suurtel rännuperioodidel on õhuruumis liikumas sadu miljoneid lindusid.

Suurem osa neist lendavad kõrgustes alla 1800 m, kuid on ka teatud linnuliike — esmajoones lööritajad ja kärbsenäpid, kes tõusevad oma pikal teekonnal kuni 7000 m kõrgusele. Rändlindude parvede lennud toimuvad kevadel märtsis, aprillis ja mais ning sügiskuudel augustis, septembris ja oktoobris.

Lindude lennuaeg sügisel ja kevadel oleneb temperatuurist ja tuultest ning selle määravad võrdlemisi täpselt kindlaks ornitoloogid.

Rändlindude kõrval moodustavad lennukitele suurima ohu lennuväljade ümbruses elavad linnud. Lennuväljadel ja nende ümbruses valitsev avarus meelitab ligi lindusid, kuna sellega avanevad neile paremad toiduotsimise võimalused.

Kanadas möödunud sügisel toimunud rahvusvahelisel konverentsil konstateeriti, et lennuväljade ümbruses on lindudest hoidumiseks kasulikum kasvatada suhkrupeete ja kartuleid kui teravilja. Samuti leidsid mõned eksperdid, et muru asemel tuleks lennuväljade ümbrusesse külvata ristikheina. Lindude eemale peletamiseks lennuväljade piirkonnast on kasutatud mitmesuguseid meetoteid.

Nii on lennuväljade lähedale rajatud prügimäed, mis meelitavad linnud eemale lennuväljalt ning samuti kasutatakse nende vastu võitlemiseks ka kemikaale ja kõvasti paukuvaid plahvatusaineid.

Kolmanda ohu moodustavad üksikud linnud, kes võivad kõrgel õhus lennukiga kokku põrgata. Nende eest on väga raske hoiduda ning kindlamaks mooduseks õnnetuse vältimiseks on siin lennuki struktuuri tugevdamine. Kuna tänapäeva lennukikere on väga õhuke ja tüüriseadeldis sensitiivne, siis võib üksik lind lennukiga kokkupõrkamisel esile kutsuda katastroofi ja põhjustada lennuki allakukkumise.

Inglismaal Rolls Royce'i mootorite tehases on juba pikema aja jooksul tehtud katseid, kuidas kindlustada reaktiivmootoreid lindude hädaohu vastu. Seni ei ole kindlaid vastuabinõusid leitud, kuid katsed jatkuvad, kuna õhuliikluse tihenemisel moodustavad linnuparved ja üksikud linnud üha suurema hädaohu suurtele reisilennukitele.

Ettekanne eestlaskonna uutest teedest

Eesti Rahvuslik Liit korraldab reedel, 14 mail Eesti Majas Stockholmis ettekande- ja vaidlusõhtu küsimuste üle, mis on aktuaalsed ja olulise tähtsusega kõigile eestlastele. Õhtul esineb raadiotoimetaja ja publitsist Andres Küng, kõneldes uutest teedest ja lähtekohtadest eestlaskonna võitluses oma olemasolu ja püsimise eest.

Kõneleja esitab ja arendab neid mõtteid mida ta on toonud oma uuemas teoses, mis hiljuti Rootsis trükist ilmus ja mis oma uudsete seisukohtade poolest on tekitanud suurt huvi ja poleemikat nii paguluses kui ka rootsi avalikkuses. Tema seisukohad on läbi mõeldud ja huvitavad, kuid sealjuures ka mõneski osas vaieldavad, kuna neis peegeldub ühe noorema generatsiooni esindaja arvamisi, milledes püütakse praeguse aja vaadete ja nõuetega arvestada.

Oma kõnes käsitab referent ka vasakradikaalsuse küsimust Lääne maailmas, analüüsides selle liikumise põhjusi, osatähtsust ja arengu väljavaateid. Kuna äärmine vasakpoolsus mängib suurt osa eriti avalikus arvamises ja massmeediumites ja kõneleja juba oma elukutse tõttu seda liikumist hästi tunneb, on tema tähelepanekuid kõigil huvitav kuulda.

A. Küngi referaadile järgneb diskussioon, kus osavõtjatel on võimalik vaidlustest osa võtta ja küsimusi esitada.

Ettekande- ja vaidlusõhtu algus on kell 18.00 ja sellele on kõik teretulnud! Soovikorral on võimalik osa võtta kohvilauast, millest palutakse ette teatada Eesti Maja einelauale hiljemalt 13. maiks tel. 21 81 34.

Alkohol on suureks ohuks ka naistele

Tallinna Psühhoneuroloogia Haigla narkoloogi uurimise andmetel on murettekitav, et suureneb naisalkoholikute arv ning nooreneb iga, mil haigus avaldub. Profülaktooriumi saatmiseks on läbivaatusel olnud naisi eluaastais 19—55, keskmine iga seega 39 aastat. See on naise parim eluiga, millal ollakse oma töö võimete tipul, ollakse hellust-holitsemist vajavate laste ema, võidakse olla mehele armastav abikaasa ja mõttekaaslane.

Alkohoolne narkomaania kujuneb sagedase ja rohke alkoholi tarvitamise tagajärjel. Sellele viitavad harjumine alkoholiga, joobesse jäädakse järjest suuremais alkoholikogudest, iha tekkimine alkoholi järele, mälulünkade jäämine joobeseisundite kohta, kaatri- ehk pohmelusnähtuste tekkimine ja peaparanduse vajadused; rääkimata mitmesugustest joomaperioodidest, mis on raske alkoholismi tunnus. Arenevad vaimsed ja kehalised muutused, toimub isiksuse allakäik.

Kui täiskasvanud mehele kulub alkoholose narkomaania väljakujunemiseks 5—10 aastat alkoholi kuritarvitamist, siis naisele piisab selleks juba 1—2 aastat.

170 alkoholismi põdevat naist uuriides leiti, et peamiseks põhjuseks, mis soodustas alkoholismi kujunemist, oli kontakt alkoholiga: töökohal 34 prots. juhtudest, alkoholikust mehe eeskujul 34 prots. psühhotraumeeriv situatsioon 30 prots. ja muud põhjused 2 prots juhtudest. Sageli on naistele osutunud komistuskiviks alkoholi kättesaadavus (puhvetipidajatel, ettekandjatel, müüjatel). Põhjenduseks tuuakse ka lähedase inimese surma, abielu purunemist või muid raskeid üleelamusi, samuti mehe joomist — mees kas sundis naist jooma või hakkas viimane trotsist või kurvastusest alkoholi tarvitama.

Alkoholismi kujunemist on soodustanud sagedased külaskäigud ja külaliste vastuvõtmised, mille tagajärjel hakkas alkohol nii meeldima, et lubati endale seda "mõnu" ka kahekesi olles. Nii muututi viina orjadeks,- kadusid muud huvid, tekkisid pahandused ja majanduslik kaos.

Ravile pöörduvad naised iseseisvalt suhteliselt harvem kui mehed enamasti omaste või töökaaslaste mõjul. Alkoholismi kujunedes püüavad naised seda võimalikult varjata. Esiaigu võidakse juua koos sõbrannadega, hiljem üksinda ning juba tunduva alla käigu korral koos meestest joomakaaslastega. Kaob kohusetunne perekonna ja töö vastu. Noorte naiste puhul torkab silma kergemeelne eluviis — käiakse restoranides, sõlmitakse juhuslikke tutvusi, kutsutakse mehi enda juurde, minnakse meeste juurde koju, kust lahkumise korral võetakse kaasa raha ja hinnalisemaid pisieseid.

Naisalkohoolikutele on eriti iseloomulik valelikkus. Nad püüavad endid näidata paremas valguses ja citada joomist. Samuti on iseloomulik, et koos kõrgemate moraalsete tunnetega nõrgeneb ja kaob täielikult isegi ema instinkt. Ei hoolitseta laste eest ja kohtuvõimudel on tulnud neilt võtta emaõigused ning anda lapsed võõraste kasvatada. Isiksuse allakäiik toimub naistel tunduvalt kiiremini ja raskemini kui mestel.

Varakult arenevad ka haiguslikud muutused organismis: südame- ja vereringe-, maksa-, mao- ja soolte-haigused, sisenäärmete tegevuse nihked. Võime lapsi sünnitada langeb, sagedamini täheldatakse rasedustoksikoose.

Õigeaegne ravile pöördumine, ravirezhiimist kinnipidamine, täielik loobumine alkoholist kogu edaspidise elu vältel kindlustavad normaalse, täisväärtusliku elu. Aga see ei ole mitte kõigile jõukohane. Naine peab ise hindama ja hoidma seda head ja ilusat, mis temasse on kätketud. On vigu, millest õpitakse, kuid on vigu, mille hukatuslikest tagajärgedest suudetakse üksnes suuri vaevu jagu saada.

Üheks selliseks veaks on kindlasti väärkujutus alkoholist kui meeldivast meelelahutusest, lootus kurvastuse puhul lohutust leida, elu pinget löögastada. Alkoholi mittetarvitamine väldib inimeses ühe suurima kaose — alkoholismi tekkimise.

Prof. Hallstein: N. Liit püüab halvata Euroopa ühendamist

Internatsionaalse Euroopa Liikurnise iga aastane kongress toimus Berliinis 23.—25. aprillini Berliini "Kongressehalle"s. Eesti Euroopa Liikumise Rahvuskomitee esindajana võttis osa Rahvuskomitee abiesimees William Muld. Kongressi juhatas endine EEC president professor Hallstein, kes on praegu Euroopaliikumise presidendiks.

Professor Hallstein esines pikema ülevaatega aktuaalseist probleemidest Euroopa ühendamise küsimustest ja üldisest poliitilisest olukorrast Euroopas. Ta juhtis erilist tähelepanu kriitilisele olukorrale Euroopas toimuvate Ühisturu laiendamise püüdlustes tingituna natsionalismi kasvust igas üksikus maas.

Tõsine kriis on selle tagajärjel ka Ühendatud Euroopaliikumises.

Eriti võiks tema kõnest esile tõsta Moskva katseid igati halvata Euroopa ühendamise püüdlusi, seda sidudes Euroopa julgestuskonverentsi taotlustega. Ta märkis ka senisest märgatavalt suuremat huvi ja poolehoidu USA poolt Euroopa ühendamise küsimuses.

Euroopa Liikumise nõukogu kongressist võttis osa 80 esindajat 17 maast, nende hulgas ka paljud Euroopa Liikumisega koostöötavate organisatsioonide esindajad. Aruannete, tegevuskava ja eelarve arutamisel tuli ilmsiks väga suur opositsioon ja seda eriti Hollandi, Inglismaa ja Iiri esindajate poolt. Heideti ette mitte ainult juhatusele, vaid ka eri maade rahvuskomiteedele loidust nende tegevuses, mis halvavalt mõjutab ka Euroopa Liikumise keskuse tegevust. Üksmeelselt otsustati uus nõukogu kongress kokuk kutsuda juba juulis käesoleval aastal, kus ainukeseks ja keskseks küsimuseks oleks täiesti uue tegevuskava ja aktsioonide väljatöötamine ja selleks ka majandusliike eelduste loomine. Kavas oleks peale muu ka suure internatsionaalse konverentsi kavandamine Euroopa ühendamise küsimustes. Konverents toimuks tõenäoliselt aastavahetusel Lõuna-Prantsusmaal. Kuigi Euroopa Liikumine hetkel asub teelahkmel pärast selle reorganiseerimist Roomas 1968, oldi selle arengu osas optimistlikud ja avaldati lootust, et areng nüüd kulgeb suunas, kus otseselt valitud Euroopa parlamendi kaudu võime loota Ühendatud Euroopa Valitsuse moodustamist lähemas tulevikus.

KOITJÄRVE NOORTELE Scoutshjälp TALLINN:s Fastighets stiftelse GÖTEBORG POSTGIRO 528427

Kust pärinevad -vere lõpulised kohanimed?

Heites pilku meie kodumaa kohanimedele, kerkivad teiste vahelt esile -vere lõpulised nimed, milliseid leidub pea kogu üle kodumaa nagu näiteks Imavere, Uduvere Saaremaal, Koluvere, Palivere Läänemaal, Alavere, Randvere Harjumaal, Eivere, Kaguvere, Mõnuvere Järvamaal, Auvere, Paevere, Rakvere, Rägavere Virumaal, Elistvere, Kodavere, Kärevere, Tähtvere Tartumaal, Erastvere Võrumaal, Olustvere, Pilistvere, Sürgavere, Taevere Viljandimaal jne. Kust on tekkinud sellised kohanimed oma mitmeti tõlgitseda andva -vere lõpuga, seda on juba uuritud eesti rahvusliku ärkuseajal.

Esimesena on A. W. Hupeli arvates 1774 aastast -vere lõpulised mõisanimed -peretüüpide muutused. Siinjuures peame aga kohe märkima, et vaevalt küll eesti keeles muutub "p" "v"-ks. Seda peab võimatuks ka Mihkel Weske. Õige huvitava oletuse esitab 1849.a. H. Neus, leides, et näiteks kohanimele Rakvere on soomekeelne vaste Rahkavuori, mis on koha saksakeelse nime Wesenbergi täpne tõlge soome keelde.

Veel vihjab Neus asjaolule, et -vere võib olla tuletatud ka soome sõnast "vieri" (äär, serv). Samuti seob E. Ahrens kõnesolevat suffiksit soome sõnadega "verha, verho" (vari, akitsekoht, elukoht), viidates selle juures, et ka eesti sõna "vari" kasutatakse elamu tähenduses "peavari". Sama seisukohta jagab ka keeleteadlane F. J, Wiedemann.

E. Pabsti arvates on -vere tuletatud sõnast "vare". Schultz Bertram lähtudes mõistest "veri", kuna "vere" on ju sama sõna omastavaline kuju, võidakse siin sellega märkida ka sugulust, veresugulust. Schultz-Bertrami seletus (vt. Dr. Bertram "Wagien. Baltische Studien und Erinnerungen", Dorpat, 1868) on lähedane rohkem levinenud rahvaetümoloogiale.

Selle kohaselt vere-lõpulised kohanimed tähistavat muistseid lahingupaiku või olevat tekkinud sinna, kuhu Kalevipoja jalg, mõõgast veristatud, jälje jättis (L. Kettunen "Über die estnischen Ortsnamen auf -vere", Finnisch-ugrische Forshungen XIII. Anzeiger. Helsingfors-Leipzig, 1913, lk. 168).

Mihkel Weske aga ei ühine eeltoodud oletustega. Oma reisil läbi Eestimaa 1875. a. kogus ta muuseas ka ainestikku vere-lõpuliste kohanimede kohta. Eesti Õpetatud Seltsi sama aasta novembris toimunud koosolekul estas ta aruande oma reisi tulemuste kohta, selles siis ka -vere lõpulistest kohanimedest. M. Weske peab "vere" tuletatuna eesti "beer'est". Hiljem jatkas M. Weske oma ainestiku kogumist ja avaldas selle tulemused 1877. aastal, tuues paar näidet ka "ääre" ja "veere" lõpulistest kohanimedest: Viida-puu-ääre, Viida-puu-veere-talu Helmes, Eräst-veere-mõis Võrumaal, Pahu-veere soo Holstres.

Paul Alvre oma artiklis "Kuidas on tekkinud vere-lõpulised kohanimed" (Keel ja kirjandus nr. 4, 1963, lk. 221) kommenteerib Weske vastavat uurimust järgmiselt:

"Need Lõuna-Eesti pikavokaalilised veere-vormid koos lõunaeestlaste murdepärase hääldamisega (Kodavere kirik, Kaagvere vald, sisseütl. -veerde jne.) ongi M. Veskel peamiseks argumendiks vere-lõpu samastamisel apellatiiviga veer. Pikka e-d eeldab M. Veske Läti Henrikul esinevates nominatiivikujulistes kohanimedes Igeteveri ja Reineveri, võrreldes neid toimumata lõpukao suhtes samal autoril leiduva väljendiga "laula, laula, pappi" ("Laula, laula, pappi" on tõenäoliselt rahvalaulukatkend, mistõttu ta lõpukao kriteeriumina ei tule arvesse.). Teatavasti on vanades ürikutes taotletud alati kohanime nominatiivset kuju (kuigi sageli ekslikult, näit. -külaküll), mistõttu neis sõnades lühikese e-ga -veri pole rahvapärane, vaid nime vahendaja või ülestähendaja poolt sepitsetud valeetümoloogia juba tollal väljakujunenud genitiivsest vormist -vere.

Huvitav on märkida, et veri-lõpp esineb veel niigi hilja kui 1726. aastal nimes Makallawerri - Maa-Kalavere (Jõelähtme).

Õige on M. Veske seisukoht, et kohanimede lõpposad kuluvad ja lühenevad. Seetõttu paistab tema oletatud areng -vere -vere (n) usutav."

Hiljem on Weske uurimust mittetundev L. Kettunen tulnud iseseisvalt samale järeldusele. Teine soome keeleteadlane E. N. Setälä on aga vere-lõppu sidunud mõisteliselt soome "vero"-ga (tasu, hüvitus; asemel), mis omakorda võivat olla seoses marikeelse sõnaga "wer" (koht, plats). Seda oletust ei pea õigeks aga Paul Alvre, leides, et "vero" ühendamisel "-verega" on raskuseks lõppvokaali "o" kvaliteet.

Mihkel Weske märgib veel muuseas oma uurimuses, et vere-nimelised asulad asetsevad sageli tasasel maastikul, kus pinnavormides midagi ääre-, külje- ega kandisugust ei märka.

Kuivõrd kõiki neid oletusi saab kehtivaks sõna mõistelise päritolu kohta tunnistada, on väga küsitav. Esineb ju näiteks Järvamaalt Virumaale küünduv Pandivere kõrgendik, sellega laialdasemalt haaratud maa-ala. Siin ei saa jutuu olla "pere" muutumisest "vereks", ei sugukonnast lähtumust ega palju muudki ülalesitatust. Kõikide nende nimede põhiosad, milledele -vere on liitunud, on aga selged eestikeelsed mõisted ja kui palju on siis põhjust nende nimede lõppude põitolu minna otsima Soomest? Üksikuid ühtelangemisi võib ju esineda nagu seda väideti Rakvere nime juures. Mis puutub Kalevipojast saadud nimedesse, tunduvad muistendeina. Selle suffiksi päritolu uurimist tuleb keeleteadlastel kindlasti veelgi jatkata.

Sport

Uus Eesti rekord kettas

Veljo Kuusemäe püstitas uue Eesti rekordi kettaheites: võistlustel Feodossias (linn Krimmi oblastis) heitis ta 59:56 m, millega ta ületas oma varasema rekord-tagajärje 12 cm-ga. Möödunud aasta augustis heitis ta 59:44 m.

Kohalik elu

GÖTEBORG

Pensionärid Taani

Eesti pensionäride ühing Göteborgis korraldab kolmapäeval, 26. mail väljasõidu Taani aurulaeval "Danica". Laev väljub kl. 10. Ühingu liikmetele sõit tasuta. Registreerida tel. 23 15 49 hr. Ojarile. Laeva juurde palutakse tulla kl. 9.00. Samuti teatab ühingu juhatus, et alates 1. juunist kuni 1. septembrini on Göteborgi Eesti Maja suletud ja kolmapäevaseid koosviibimisi selle aja jooksul ei ole.

Leinateateid

Tõrvas suri 4. märtsil Aleksander Kriisa, sünd. 22. juulil 1879 Ulila-Matsil.

Tartus suri 21. veebr. Hilda Helene Teemant, sünd. 8. mail 1894.

Tartus suri 2. märtsil Juhan Sepp, sünd. 28. nov. 1886 Rannus.

● Monica ja Anders Mehksile sündis 5 mail Karolini haiglas tütar.

Tänapäeva Siber on ikka veel kontrastide maa-ala

Siberis, mille pinnast viljastavad kümnete miljonite orjade ja sunnitööliste laibad, peituvat Venema tulevik. See tähendab, et kuni tähaseni oli Siber siiski Venemaa surmakamber. Nii kõneles Siberist Dostojevski, ja surmakambrina kasutas ka Stalin Siberit, et seal sunnitöö ja nälja abil hukata kõik need, kes taunisid tema nn. proletariaadi diktatuuri. Kuid ka tänapäeval asuvad Siberis karistus- ja sunnitöö-laagrid, arvult üle 1000. See on võte tööjõu suunamiseks Siberisse, mis annab umbes poole Nõukogude Liidus toodetavast terasest, rauast, söest ja kullast, 75prots. vasest ning tohutul määral maagaasi ja -õli. Kõigele sellele lisandub veel puit, teemandid, kaaviar ja karusnahad.

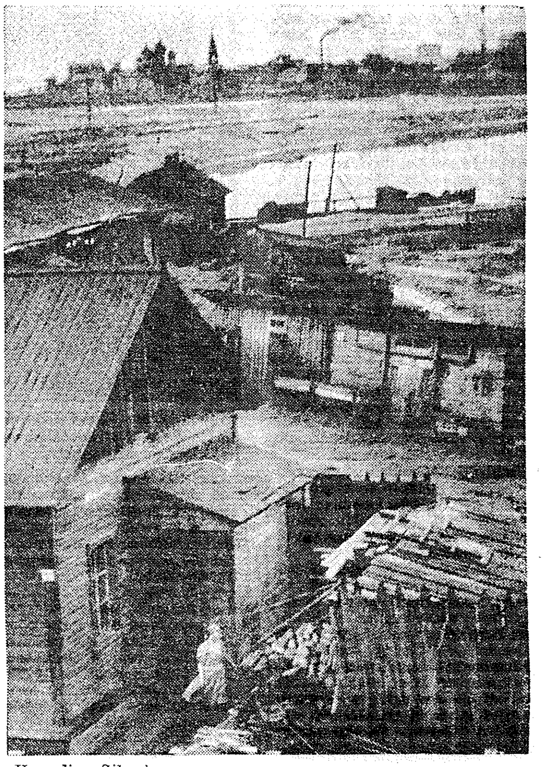

Vene linn Siberis

Pärast II Maailmasõja lõppu avastasid geoloogid Siberis 60 maaõli varamut. Siberi teemandivarud moodustavad umbes 75 prots. Lõuna-Aafrika varudest. Mullu toodi seal päevavalgele üks 236 karaati väärt kivi. Kuid neid kaevandusi ei näidata võõrastele, sest ka enamik Siberist on võõraste jaoks keeluala. Ainsa maanteena, mis omab sillutise esineb Siberis Irkutskist Baikali järveni ulatuv tee (75 km), mis ehitati siis, kui Eisenhower pidi külastama Nõukogude Liitu ning sõitma Irkutskist Baikali järve äärde.

Eisenhoweri külastusele tõmbas kriipsu peale U-2 vahejuhtum. Kuid see püsib ja kõneleb nüüd sellest, et ka Siberis ei puudu potemkini külad. Ka kannab see tee ikka veel President Eisenhoweri maantee nime.

Maarete ja teiste loodusvarade kõrval omab Siber ka strateegilise tähenduse. Nii toimuvad Siberis kõik Nõukogude Liidu tuumakatsed. Samuti paiknevad Siberis tähtsad raketi- ja õhukaitse baasid. Raketibaase olevat seal üle kahe tosina. Need on kohad, kust kaugmaa-aatomraketid võidakse suunata Põhja-Ameerika mandri, Hiina, Jaapani ja Vaikse ookeani saarte vastu. Vladiwostokis asub Nõukogude Liidu Vaikse ookeani laevastiku peakorter ning Sahhalinil ja Alaska vastas asuvas Providenija lahes (Beringi meres) on Nõukogude Liidul suured allveelaevade (arvult 100—120) baasid.

Siberi ohuna esineb 7300 km pikkune Vene-Hiina piir. Et kaitsta Siberi varamuid, selleks paikneb seal osa Nõukogude Liidu armeest, umbes 40—50 diviisi, milledest umbes pool asub nn. Kaug-Ida ruumos (Habarovski ümbruses).

Siberi nõrkuseks on ikka veel teede puudumine. Ainsa raudteena on kasutada Trans-Siberi raudtee, kust äsja ehitati harutee ka kuni Bratskini. Kuid raskusi valmistab ka kliima. Et ka karmis kliimas töötada, kasutatakse kõiki tehnilisi võimalusi. Näiteks olevat ühes teemandilinnas (100 km põhja pool polaarjoonest), kus elanikke 5000, kõik majad ühendatud kõetavate käikudega, nii et inimesed võivad elada nädalaid minemata vabasse õhku. Üldse olevat uue viisaastaku plaanis 60 miljardi dollari investeerimine Siberi majanduslikuks ülesehitamiseks.

Samuti on kavas välismaa kapitali meelitamine Siberisse. Kanada pidavat hakkama seal ehitama veoautosid ja traktoreid, Lääne-Saksamaa terastorusid jne. Kuid peamiselt kavatsetavat Siberi avamist Jaapani tööstusele.

Siberi ajuks on Novosibirski lähedal paiknev teadlaste ja uurijate linn Akademgorodok, mis õieti Nõukogude Liidu Teaduste Akadeemia Siberi osakond. Linn ise on üks moodsamaid Nõukogude Liidus. Linna külastavad tihti Moskva ja Leningradi parimad teatrid ja kunstnikud. Ka on seal müügil isegi need raamatud, mis mujal kuuluvad keelu alla. Samuti ka välismaa ajalehed ja ajakirjad. Näiteks USA-s ilmuv "Wall Street Journal" ja "New York Times".

Lisaks puudub seal ka terav poliitiline jälitamine. Kõige selle tulemusena "näeme ka Akademgorodoki tänavail naervaid-rõõmsaid inimesi, mis Euroopa-Venemaa linnades imeharva esinev nähe" (Lowell Thomas: Sibirien). Ka väärib märkimist ühe Akademgorodoki teadlase ütlus: "Kui poliitikud siia ei tule, siis Venemaa tulevik asub tõepoolest Siberis."

—UU—

Kanada rahvusgrupid soovivad TV-saateid

TORONTO (VE) — Eesti Liit Kanadas juhatus on saatnud memorandumi CBC-Televisiooni juhtkonnale, milles juhitakse tähelepanu etniliste gruppide kultuurilistele võimetele ja soovitatakse, et CBC omistaks oma saatekavades senisest suuremat tähelepanu etnilistele kultuurivaradele. Memorandumi ärakirjad on saadetud rahvusgruppide keskorganisatsioonidele lootusega, et ka nemad liituvad selle aktsiooniga ning esitavad CBC-le samasisulise memorandumi.

Memorandumis üteldakse muu hulgas:

Peaaegu kõik rahvusgrupid Kanadas, hinnates väärikalt oma kultuuriürituste arendamisega.

Näiteks on eestlasil Torontos ja teisis suuremais keskusis head laulukoorid, rahvatantsijad, naisvõimlejad, näitlejad ja teatriansamblid, orkestrid, arvukad komponistid, solistid, pianistid, kunstnikud ja teised loovad ning interpreteerivad jõud esinemisteks.

Pole kahtlust, et rahva huvi saadete vastu tõuseb, kui TV, eriti aga riiklikult kontrollitav CBC, pööraks oma saatekavades rohkem tähelepanu käepärast olevaile etnilistele kultuurivaradele.

On põhjust kindlasti uskuda, et regulaarselt igal nädalal korraldatavad etendused heas lavastuses tõmbaksid ligi suuremat vaatajaskonda mitte ainult etnilisest Kolmandast Dimensioonist, vaid ka valitsevast inglise ja prantsuse kaksikkultuuri segmendist.

Eesti Liit Kanadas Esinduskogu pidas 2. mail Toronto Eesti Majas oma korralise aastapeakoosoleku,kus kiideti heaks Liidu uus algatus — pöördumine Canadian Broadcasting Corporation'i poole, et see oma TV programmidesse võtaks etniliste rahvusgruppide poolt esitatavad kultuurilised saated.

● Toronto-eestlased Arnold Ivardi, Lembit Soots ja Harri Toi ostsid aastal 1959 tööstuse "Anglo Trades Ltd.", mis tookord töötas seitsme töölisega. Vabrik annab nüüd tööd 120-le töölisele ja peaproduktiks on telgid.

METSAKODU
UUDISMAA
POSTIARVE 69 47 71 FALKÖPING
VABAÕHUPIIRKOND EESTI SKAUTLIKELE NOORTELE

Diktaator-presidendi surm kutsub esile võimuvõitlused

Ameerika Ühendriikides jälgitakse teravalt, mis juhtub Haitis pärast diktaatori Francois Duvalier'i surma, kes valitses Haitit 14 aastat eluaegse presidendina. Duvalier nimetas enne surma uueks presidendiks oma 19-aastase poja Jean-Claude'i, kellele ei ennustata siiski riigijuhi kohal pikka iga, kuna ta oli seni ajani tuntud rohkem playboyna kui riigiasjadest huvitatud noorukina. Ameeriklased on eriti mures, et Haitis praegu valitsevat segast olukorda võivad osavalt ära kasutada Castro agendid, kes on suutelised seal organiseerima riigipöörde ning kujundama Kariibi meres Kuuba kõrval teise kommunistliku saareriigi ja N. Liidu baasi Ühendriikide tagahoovis.

Üldiselt arvatakse, et Jean Claude Duvalier'il, kes nimetati eluaegseks presidendiks, ei ole kuigi suuri väljavaateid oma kohale jäädа, kuna tal puuduvad selleks loomulikud eeldused. Võim on praktiliselt koondunud üksikute kõrgemate sõjaväelaste, politseimeeste ja poliitikute kätte, kellede hulgas prominentset rolli mängivad sõjavägede ülemjuhataja kindral Claude Louis Raymond, riikliku julgeoleku ülem kol. Luckner Cabronne ja kol Max Dominique, kes oli seni ajani Pariisis saadik ning on abielus surnud diktaatori tütre Maria Denisega.

Diktaator Francois Duvalier, kes oli elukutselt arst ning tegutses esialgu maakolgastes piirkonnaarstina, oli kaval poliitik ning manööverdas enda diktaatori positsioonile, mida ta nautis piiramatu ainuvalitsejana 14 aastat. Ta suri 64-aastaselt ning surm järgnes suhkru- ja südamehaiguse tulemusena. Tema surma tervitasid tuhanded Haiti liberaalid, kelledest paljud viibivad praegu põgenikena välisriikides, kuhu nad põgenesid diktaator Duvalieri politseivõimude ja kättemaksuaktsioonide eest.

Haiti 4,5 miljoniline elanikkond, kelledest 90 protsenti on kirjaoskamatud ning kellede keskmine aastane sissetulek isiku kohta on 75 dollarit, võtsid surmasõnumi siiski vastu rahulikult.

Diktaator Duvalieri nime ümber, keda üldiselt tunti "Papa Doc'i" nime all, on pikkade aastate kestel tekkinud mitmesugused legendid ning tema elu viimased aastad olid paljudele poliitilistele vaatlejatele müsteeriumiks. Samal ajal aga kinnitavad nimekad Ühendriikide Kariibi mere riikide eksperdid, et Francois Duvalier ei olnud mingisugune erakorraliste võimetega ja silmapaistev isiksus, vaid lihtne ajalooliste olukordade kujunemise produkt.

Haiti oli omal ajal rikas koloonia, kuid võitis endale kätte rahvuse staatuse 167 aastat tagasi, 1791—1804. aastate revolutsioon kaotas Haitis orjuse, hävitas istanduste süsteemi ning kujundas tugeva talupoegade ühiskonna. Vaatamata sellele jäi Haiti siiski välismaailmast isoleerituks ning kuna rahval puudusid tehnilised võimalused ja organiseerivad talendid, siis sattus elanikkond väikeste sõjaväeliste ja majanduslike klikkide mõjuvõimu alla.

Alles 1915-aastast kuni 1934. aastani toimunud Ühendriikide okupatsiooni ajal pääses Haiti sellest isoleeritud olukorrast.

Ühendriikide valitsemisperiood tõi kaasa bürokraatia suurenemise ja välisriikide ettevõtete rajamise, kuid see ei muutnud radikaalselt Haiti ühiskondlikku struktuuri. 1934. aastast kuni 1958. aastani, enne dr. Duvalier'i võimuletulekut, valitses Haitis terve rida presidente, kes ei suutnud teostada vajalikke reforme ning astuda tarvilikke samme Haiti majanduslikkude ja sotsiaalsete probleemide lahendamiseks.

Hiljuti surmud Haiti diktaator "Papa Doc" Francois Duvalier oli eluajal ettevaatlik mees ja ametsõitudel oli tal alati püss käe (vaata noolt).

Haiti elanikkond elab peamiselt põllumajandusest ning nende elustiilile on vajutanud oma raske pitsati üldine vaesus. Kuna Haitis puuduvad sellised üldrahvuslikud institutsioonid nagu kirikud, poliitilised parteid ja ametiühingud, millede kaudu rahvas saaks oma tahet ja hoiakut avaldada, siis on jäänud elanikkond riigiaparatuuri ja bürokraatia vastu võitlemisel võimetuks.

Riigivõim on kandunud ühelt perekonnalt teisele ning privileegide ja rikkuste jagamisel on olnud vähe muudatusi.

Äsja surnud president Duvalier tegi karjääri rahvusliku ideoloogia arvel, mis ajas eriti õlsi Põhja-Ameerika okupatsiooni ajal. Ta sündis pealinnas Port-au-Prince'is vaese kooliõpetaja pojana ning lõpetas Haiti ülikoolis arstiteaduskonna. Ta õppis rahva psühholoogiat tundma, rännates maal ringi ühe Ühendriikide arstiteaduslikku uurimismeeskonnaga. Peatselt hakkas ta huvi tundma poliitika vastu ning valiti 1957. aastal sõjaväe toetusel Haiti presidendiks. Duvalier lubas läbi viia reformi maa vaesemate kihtide toetamiseks, kuid võimule saades "unustas" ta oma lubadused ning hakkas maad valitsema terroriga kusjuures märkimisväärset rolli mängis tema salapolitsei. Politseinikud piinasid ja mõrvasid vastaseid ning paigutasid sageli laipadelt mahalõigatud pead turuplatsile teistele hoiatuseks. Tõstes esile kreoolide keelt, rahvausku ja musta nahavärvust, tegi ta endale populaarse nime rahvamasside hulgas ja tuues talupoegi paraadidele ja poliitilistele demonstratsioonidele, tekitas ta illusiooni, nagu mängiksid talumehed tähtsat osa riigi valitsemisel, mis oli aga ainult pettepilt.

Kuna Duvalier esines suure antikommunistina, siis õnnestus tal Ühendriikidelt välja kombineerida suuri toetussummasid, mis ta peamiselt ära raiskas suurejoonelisteks ja ebaõnnestunud projektideks, milledest silmapaistvamaks oli Duvalierville'i nimelise musterlinna rajamine.

See linn rajati dzhunglisse, kuid on nüüd maha jäetud ning koosneb ainult lagunevatest ja dzhunglitaimestikuga kaetud ehitustest.

Ühendriigid lõpetasid 1960-ndate aastate algul selle abiandmise ning praegu on Haiti Karlibi meres üks vaesemaid ja mahajäänumaid riike.

Aastal 1964 kuulutas Duvalier enda eluaegseks presidendiks. Ta püsis võimul ühe ringkonna teise vastu väljamängimisega ja terroriga. Regulaarse järjekindlusega saatis ta oma abisid paleest vangikongidesse ning sealt pagulastena välismaale või mahalaskmisele. Ühel juhul viibis ta isiklikult 19 oma mõjukama abilise mahalaskmisel, keda ta kahtlustas enda vastu töötamises. Ta oli suur isikukultuse viljeleja ning laskis sageli maalt veoautodel pealinna tuua inimesi, kes laulsid ja tantsisid tema auks.

Oli juhuseid, kus ta sõitis oma kuulikindlas Mercedes Benz'is Port-au-Prince'i tänavatel ringi ja loopis raha rahvahulkade keskele.

Kui Haiti pagulased hakkasid 1960-datel aastatel korraldama väiksemaid invasiooniüritusi Haitile, siis muutus Papa Doc. veelgi metsikumaks. Kui üks Haitil maandunud grupi juht langes, lasi Duvalier pea tema laiba küljest maha lõigata ning viis selle kaasa oma paleesse. Liigub isegi kuuldusi, et president võttis isiklikult palee keldrites osa oma ohvrite piinamisest.

Mis juhtub Haitis diktaatori surma järel? Kuigi Francois Duvalier nimetas enda järeletulejaks oma 19-aastase poja, kes pidi jääma eluaegseks presidendiks, ei ennustata talle pikka iga, kuna tema võimed on väga väikesed. Olukord võib muutuda kui noore Duvalier'i selja taha asub tema 29-aastane öde Marie Denise, kes on sama hoolimatu nagu ta isa ning on kõrvaldanud paleest kõik oma isiklikud vastased. Kuid paljud eksperdid kalduvad arvama, et Duvalier'ide osa Haitis on mängitud ning, et võitlused võimu pärast puhkevad kõrgemate sõjaväelaste ja politseiülemate vahel.

Nende vahelised vastuolud on maetud esialgu kalevi alla, kuid võivad igal hetkel esile puhkeda.

Haiti naabrid on saareriigi tuleviku pärast mures. Dominikaani vabariik, kellel on ühine piir Haitiga, on seadnud oma sõjaväed häireolukorda. Ning Ühendriikide kaitse- ja välisministeeriumid on astunud samme, et suurendada mere- ja lennuväe valvet Haiti piirkonnas. Kuna Haiti loodenurk asub umbes 90 km kaugusel Kuubast, siis on Ühendriikide mured ja ettevaatusabinõud küllaltki põhjendatud.

(VE)

Balti raadiosaated ka Radio Libertys?

New Yorgis Radio Liberty peakorteris toimus 26. aprillil nõupidamine eesti-, läti- ja leedukeelsete raadiosaadete loomiseks nimetatud raadios, mis seni on korraidanud saateid peamiselt Venemaa territooriumil asuvatele rahvastele. Balti rahvusgruppide keskorganisatsioonide poolt on viimastel kuudel astutud samme USA riigiasutiste juures, välisministeeriumist kuni presidendini, et raadiosaateid Eesti, Läti ja Leedu jaoks laiendataks. Peale Ameerika Hääle ametliku ja Madriidis asuva eraraadio soovitakse Balti riikide jaoks saateid ka kas Free Europe või Radio Liberty raadiovõrkudes.

Radio Liberty peakorteris võtsid läbirääkimisest osa raadiosaate poolt president H.H. Sargenat, informatsiooni osakonna direktor J. Critshlow ja planeerimise osakonna juht dr G. Sosin.

Balti rahvusgruppide poolt võtsid osa Eesti Rahvuskomitee esimees Heikki Leesment, Läti keskorganisatsiooni (Washingtonis, DC) esimees Uldis Grava ja Leedu Ameerika Nõukogu (Chicagos) esimees dr. Kazys Bobelis, kes käesoleval aastal on Ühendatud Balti-Ameerika Komitee esimees. Leedulaste poolt ilmus läbirääkimistest osa võtma veel ka idarannikul tegutseva Lithuanian American Community, Inc. aktsioonidejuht A. Zerr Philadelphiast.

Radio Liberty juhtkonna poolt näidati Balti rahvusgruppide esindajaile asutise töö tehnilist külge, mis on suuteline juurde võtma ka kolm Balti saadet kui nende asutamine jaatavalt otsustatakse. Raadio president H. H. Sargeant lubas selgitada sponsorite juures Balti saadete asutamise võimalust ja põhimõttelise nõusoleku puhul esitab Radio Liberty hooldusnõukogule ettepaneku Balti saadete loomiseks. On võimalik, et ka Balti rahvusgruppide esimeestele avaneb võimalus isiklikult nõukogu ees uute saadete asutamist põhjendada.

Mr. Sargeant rõhutas, et Balti saadete asutamisel on suur tähtsus ka kultuurilisest küljest, sest Eesti, Läti ja Leedu on vanad kultuurirahvad. Ta töi näitena ette Tartu ülikooli, nimetades seda Ida-Euroopa Oxfordiks, olles hästi informeeritud Tartu ülikooli vanusest ja kuulsusest rahvusvahelises teadusemaailmas.

Radio Liberty saated on sisu poolest elulähedased ja saadete toimetusse on rakendatud isikuid, kes on nõuk. korra alt põgenenud. Saadetes on ette loetud ka kirjanduslikke teoseid nõukogude autoreilt, mida N. Liidus välja anda ei lubata.

Kui Balti riikide jaoks Radio Liberty juures eesti-, läti- ja leedukeelsed saated asutatakse, siis tuleb nendel rahvusgruppidel anda alaline toimetuse koosseis, milleks vajaduse korral sobivaid isikuid võiks üle tuua ka teistelt maadelt.

UNO pankroti äärel N. Liit peavõlglaseks

NEW YORK — Liitunud Rahvaste Organisatsioon (UNO) on samahästi kui pankrotis: kassa puudujääk on praegu umbes 33 miljonit dollarit ja kui midagi drastilist ette ei võeta, suureneb puudujääk umbes 2,5 miljoni dollari võrra aastas. Asi on läinud koguni nii kaugele, üks New Yorgi pankadest keeldus hiljuti vastu võtmast ühe UNO-tegelase palgatshekki, väitega, et maailmaorganisatsioonil pole summa jaoks vajalikku kindlust.

UNO sekretariaat katab oma igapäevaseid väljaminekuid muuhulgas rahadega, mida võetakse fondidest, milliseid õieti ei tohiks üldse puudutada. Nende laenude tagasimaksmine toimub lühiajaliste ja kõrgeprotsendiliste vekslite väljastamise läbi. Menetlust nimetatakse UNO ringkonnis "otseselt ebavääriikaiks" ning lisatakse juurde, et "vekslitsirkus viib UNO poole kuni ühe aasta jooksul täielikku pankrotti".

Maailmaorganisatsiooni majanduslik kriis on ühtlasi ka poliitiline, kuna teatud liikmesriigid on juba aastaid jätnud maksmata teatud osi oma aastamaksust. Eeskätt muidugi idariigid N. Liiduga eesotsas, kes alati ühel või teisel puhul leiavad, et UNO poolt vastuvõetud aktsioonid "pole nende vaadetega kooskõlas".

UNO võlglastest lääneriikide osas võib nimetada muuhulgas ka Prantsusmaad, Lõuna-Aafrikat ja Kuubat. Kokku võlgnevad 13 riiki ligemale 34 miljonit dollarit, kusjuures liikmesriikide arv totaalselt on 127.

Majanduskriisi rahuldavaks lahendueks läheks UNO-l vaja umbes 67 miljonit dollarit, kusjuures loodetakse, et 13 võlglast siiski lõpuks oma summad UNO kassadesse kannaksid. Prantsusmaa suhtuvat asjasse positiivselt, kuna näiteks N. Liit seniajani on endisel seisukohal. Ehk teiste sõnadega: Maailmaorganisatsioon on Kremli arvates toime pannud aktsioone, mis otseselt käivad "sotsialismimaade" huvide vastu — ja taolisi operatsioone ei finantseerita.

Lõpuks loodetakse ka USA heatahtlikkusele, kuna Washington on varemgi UNO-t mitmesuguste kriiside puhul jalgadele upitanud. Sel juhul oletavad UNO finantstegelased, et Ühendriigid lihtsalt annetavad puuduvad summad, peale oma korraliste aastamaksude.

Liikumisi läbi raudeesriide

Okupeeritud kodumaa propaganda järgi külastas Rootsis oma venda Kristjan Tagel. Seoses ema matusega viibis Rootsis Lars Lundström.

Ameerikas viibis sugulase juures Matilde Aunpuu, isa juures Mihkel Laarents ja sugulaste juures Leida Salumäe.

Inglismaal oli öel külas Leida Maria Mändlo, Pariisis öe juures Varvara Markson, Lääne-Saksamaal sugulase juures Helga Kruus, Austraalias tütre juures Mary Roosvald ning abikaasa ja laste juures Mart Tammesild.

Alatiseks sõitsid Soome abikaasade juurde elama Silja Paapas ja Enna Lehtonen ning Berliini abikaasa juurde Hilja Siebert.

ÜLEMAAILMSED EESTI PÄEVAD TORONTOS 1972

Meie organiseerime Teie reisid USA-s ja Kanadas

NYMAN&SCHULTZ/NORDISK

Fack, 103 80 Stockholm 7, tel. 08/24 80 80

SA VÕTA ILUST VIIMNE ILU...

Bernhard Kangro: Minu nägu. Luulekogumik 1934 — 1969. Eesti Kirjanike Kooperatiiv. Lund, 1970.

Luulekogumik "Minu nägu" sisaldab Bernard Kangro tervet senist luuleloomingut. Kolmeteistkümnele ajalises järgnevuses seisvale luuletuskogule on lisatud viis vahepõimikut luuletustega, mis ühel või teisel põhjusel, enamasti ühtluse säilitamiseks, kogudest välja on jäänud, ajakirjades ilmunud või üldse mitte avaldatud. Vahepõimikud toovad uusi teemasid ja uusi luuleliike, muu hulgas ballaade. Paguluses pole seni kättesaadavad olnud ka kolm iseseisvas Eestis ilmunud luuletuskogu — "Sonetid", "Vanad majad" ja "Reheahi".

Kogumik on mõnevõrra erinevalt koostatud kui luulekogumikud üldiselt. Nii on iga luuletuskogu ees seltitav sõnavõtt sisust, vormist, suurusest, tekkimisest ja avaldamisest. Seletusega on varustatud ka vahepõimikud. Sisukorras on iga luuletuse juurde märgitud kirjutamise koht ja aeg, milline seik mõnigi kord aitab mõista motiivi valikut ja seda kandvat meeleolu.

Redigeeringud on vähesed ja on teostatud ainult ortograafia ja interpunktsiooni ühtlustamiseks.

Terve loomingu korraga silma alla saamine võimaldab luuletajast hoopis mahukamat muljet kui vaheaegadega kogust kogusse jälgimine. Kõige tugevam tunne pärast "Minu näo" läbilugemist on imetlus Bernard Kangro vormiandmise kire üle. Uuesti ja uuesti, ikka ja jälle võtab ta sama motiivi ja annab sellele uue meeleoluvarjundi lõpmatu leidlikus mängus otseste või sümboolsete või assotsiatiivsete piltidega, igat värvi heledate ja tumedate toonidega, vahelduva värsitehnikaga. Kangro kohta võib ütelda nagu on kuskil öeldud Gottfried Benni kohta: "Väljendusvõime tume massiiv, kiirgamisjõuline, salapärane keeleallikas, mis näib olevat ammendamatu."

Meediumiks, mille kaudu Kangro end avaldab, on loodus. Pole ühtki looduse vormi, mida ta poleks kasutanud. Tema luules näeme maa nägu kõiges ta mitmekesisuses — metsa ja nõmme, sood ja raba, põldu ja sööti, merd ja pilvi. Vähe on taimi, loomi ja linde, mis oleksid mainimata jäänud. Nad on siin liblikate ja sipelgate, vesikute ja samblike ja teiste väikevormideni välja. Nii laias skaalas pole ükski luuletaja Eesti loodust kasutanud. Hilisemais kogudes lisandub ka Rootsi maastik.

Kangro loodusluule pole siiski puhas loodusluule. Loodus esineb sümboolses tähenduses, peateemaks on ikkagi mõtlev ja tundev inimene.

Varasemad kogud kujutavad looduse taustal olemise tunnet, nagu paratamatut, maagilisens tuntuvat ühtesulamist loodusega ("Sonetid"), noore mehe uljast teeleminekut"tuule ja mere" vabastava ja avardava mõju alla ("Vanad majad").

Ka muinasuskumuste teema ("Reheahi") — jälle laiemas ulatuses kui ühelgi teisel meie lüürikul — on seotud isikliku tundega, piire tõmbava ja ühtlasi turvalise kuuluvusega mineviku hämarusest lähtunud tõu ahelasse.

Uue teema andis pagulus oma senitundmatute meeleolude kompleksiga. Kõige veenvamad on konkreetsed kodumälestuslikud luuletused, kus autori tunne on intiimselt isiklik, ja üldse mina-luuletused. Nendega samastab lugeja and vahetumalt kui ahastustega "rahva" kannatuste pärast.

Viimastes kogudes on ühiskondlikku luulet (sarjad "Kojutulek Kihvakaaniast", "Absurdne aeg") ja vähesel määral linnaluulet. Armastusluule on kohati ühenduses teiste motiividega.

Kangro luule on puhtal kujul meeleoluluule, eeskätt nägemusluule, milleks meelte teravuse ja hea mälu tõttu on kasutada avar aineala, eriti loodus kõiges selle detailirikkuses.

Kogumikus leidub huvitavamaid näiteid motiivi nägemisest eri vaatekohtadest, aga käepärasem on võtta juhtumid, kus see sünnib ühe (pikema) luuletuse piirides. Nii näiteks "Läbi unenäo sinise värava" nähtud pildid kojuminekust varasuvel, südasuvel, hilissuvel, kusjuures motiiv küllastatakse kõige selle rikkusega, mis neil aastaegadel on anda ("Kojuminek") Või pildisari üle maailma laialipillatud eesti pagulastest luuletuses "Ma näen sind", kus motiiv kogub endale globaalse vahelduva sisu, ise jäädes muutumatuks oma nukruses. Või masenduse ja tõusukatsete vaheldumine "Pikas teekonnas".

Luuletuskogud võib koondada rühmadeks, mis erinevad teemade ja värsitehnika poolest. Eestis ilmunud kolm kogu jäävad omaette, pagululuule jaguneb kolme perioodi, millest esimene algab "Põlenud puuga" ja sisaldab otsesemaid pagulasmeeleolusid, teine "Suviharjaga", millele eelnevas ja järgnevas vahepõl mikus domineerib praeguse asukoha ümbrus ja loodus koos kodumaateemaga, ja kolmas "Septembriga", millise perioodi kogud ("September", "Varjumaa", "Puud kõnnivad kaugemale") erinevad täiesti eelmistest, kujutades sümboolselt kaldumist sügisesse ja kaduvikku, enesetunnetamist, milles pagulus ei mängi enam kaasa.

Hilisemais kogudes (alates "Veebruarist"), osalt küll varemgi) ilmneb katseid haarata teemat pikemaks tsükliks, mis on nagu poeem amorfsemal kujul, enamasti vabavärsilise, väga vahelduva rütmiga. Nii näiteks "Vana Võrumaa", "Surematu Tartu", "Peipsi", "Strömmen", "Süda ei põle ära", "Pikk teekond", reisikirjad Kihvakaaniast. Meie luules on võrdlemisi vähe poeemistruktuuriga tsükleid.

Kaks katkendit Kangro öö- ja päevapoolsest luulest:

Ah et päevalaevniku äratav hõik
ei ärataks mind!
Et sinine unenäo lind
laulaks lõputut laulu mu pääs!
Et altmaa vöö
kõik valguse lättedki suleks!

Et oleks vaid öö,
alalõpmata kestaks öö,
et päeva jial ei tuleks!

"Oleks vaid öö" (Tartu, 1943),
Vahepõimik III.

Olen miljoneid päevi lamand,
minu nägu on murenev paas.
Kuid mu süda jial ei sure,
minu hing — see on kohisev laas.

Taevatuli mu laasi on laastand,
mu külades pidutsend nälg,
sajast tuhandest sõjavankrist
minu näkku on jäänud jälg.

Kuid ikka ma püsin ja elan.
Minu hingus on põhjamaa tuul,
minu mõte on põhjamaa õite
rõõmus naeratus kivisel suul.

"Minu nägu" kogust
"Põlenud puu".

HELMI ELLER

Kootud maalid

Toronto hommikuleht "The Globe and Mail" avaldab oma 29. aprilli numbris pikema kirjutuse eestlannast Marga Krista Weilerist tema kudumistööde näituse puhul Yorkville'is, mis oli avatud kuni 1. maini.

Kirjutuse pealkiri on tõlkes: "Eesti naine kujub villasest lõngast naine kujub viliasest lõngast maale, kombineerides peent kujutlusvõimet ja head maitset", ning selle juures on pilt Marga Weilerist koos tema kahe "maaliga".

Artikli autor Mary Jukes annab lühikese ülevaate eestlanna elulooliisest tagapõhjast ja on küsitlenud ka tema tütart, Merike Weiler-Glassi, kes peab oma ema väga moodsate vaadetega inimeseks, ning mainib, et ehkki 50-aastane, omab ta mõnes suhtes peaaegu hipiliku ellusuhtumise. Pr. Weiler töötab päeval raamatupidajana ja pühendab kudumisele oma jõudetunnid. Selleks on tal korteris kangasteljed. Kudumist hakkas ta harrastama pärast seda kui lapsed — kaks poega ja tütar — ülikooli lõpetasid. Ta kasutab oma töös mitmesugust tehnikat ja on ütelnud ajakirjanikule: "Oma mitmevärvilisuse tõttu saab villast lõnga segada peaaegu nagu värvi ja kasutada piiramatuis kombinatsioonides".

Eesti suurim kunstikogu Ameerika Ühendriikides

NEW YORK (EPL) — Eesti kunstikogusid leidub mitmel pool Lääne-maailmas: Ameerika Ühendriikides, Kanadas, Rootsis ja Austraalias. Kui d tõenäoliselt suurim neist asub Lakewoodis, New Jerseys, kus teatavasti on tekkinud rohkearvuline eestlaste koloonia. Lakewoodis on toimunud rida üritusi, mis välis-eestlase elus on omandanud laiemat tähtsust. Nii on seal korraldatud suvepäevi, spordi- ja laskevõistlusi ning konverentse. Samuti asub seal juba ülemaailmselt tuttavaks saanud "Pärnu" hotell, mille omanikuks Harry Must.

Harry Must on huvitav inimene. — Ta on sündinud ja koolis käinud Pärnus, teisest maailmasõjast osa võtnud sanitarina, saksamaal Lüübeki ülikoolis arstiteadust õppinud, aga lõpetanud kuulsa Rutgersi ülikooli New Brunswickis hoopis ehitustehnikuna. Niiöelda paljaste kätega Ameerikas elu alustades on ta läbi elanud niisuguseid asju, mida kuulata on niisama hea kui mingit põnevusromaani lugeda. Esimesed raskused ületanud, rajas ta ehitusettevõtte "Harry Must Constractions Inc.", mille alusvaraks olid labidas ja tsemendikäru. Käesolevaks ajaks on sellest saanud ettevõte, kus kümnete miilide kaugusel töötavaile tööGruppidele korraldusi antakse raadiotelefoni kaudu ja töötulemusi ning arvepidamist arvutatakse raalide abil. Harry Must on kohaliku Rotaryklubi liige, tegevi kirikuorganisatsioonis, laulab mitmes laulukooris ja kuulub Eesti Rahvusnõukogusse.

Harry Must istumas oma isiklikus kunstigaleriis.

Kõige selle laia tegevuse kõrval ärkas Harry Mustal umbes kümme aastat tagasi huvi kujutava kunsti vastu, ja nii nagu tema iseloomule omanne: mitte midagi teha juhuslikult ja pääliskaudselt. Ta on kujundanud kunstikogu, mis kuulub suuremate eesti kunstikogude hulka kogu maailmas, olles sealjuures kindlasti kõige eripäraseim. Kogusse on ta omandanud kunstiteoseid väga mitmesuguses tehnikas kümnelt välis-eestlasest kunstnikult: Eduard Rüga, Agaate Veeber, Epp Ojamaa, Osvald Timmas, Rutt Tulving, Aksel Tamme, Eric Pehap, Silvia Leitu, Arno Vihalemm ja Endel Kõks. Lisaks neile veel hispaanlase Joan Miró üks litograafiline teos. Kokku enam kui sada kunstiteost. Nende hulgas enese, abikaasa ja laste portreed. Kindlasti on siin Ühendriikides, vahest ka Rootsis ning Austraaliaski eesti kunstikogusid, kus leidub sada ja enamgi kunstiteost, eriti kui on kogutud graafikat, kuid mis Harry Musta kogu eriti väljapaistvaks teeb, on asjaolu, et ta eelistab ja kogub modernset kunsti ja et tema kogus on rida suurekaustalisi teoseid ja et teosed on raamitud ja nähtavale riputatud ja mitte mappidesse või sahtlitesse peidetud.

See viimane oleneb teadagi kasutada olevast ruumist, ja et seda ruumi saada, tegi Harry Must aasta eest oma elamule juurde-ehituse, millest on saanud esimene ja ainuke teadaolev eestlasele kuuluv eravііsiline kunstigalerii.

Ehituse kavandas arhiteks Eric H. Post ja see kujutab enesest ühtainust suurt ruumi, mille põrandapindala on suurem kui endise elamu kõikide tubada pindala k okku. Ruumi üks sein koosneb põrandast laeni ulatuvaist klaasustest, millede kaudu avaneb vaade "svimmingpoolile", teised seinad on seevastu hoopis akendeta ja ruumi valgustatakse modernsete valguskehade abil, mis on liigutatavad lae aluse metallrööbast pidi ja mida on võimalik paigutada täpselt sellise nuga alla, et iga kunstiteos saab vajaliku valgustuse. Lage kandvad talad on nii konstrueeritud, et ka nendelt saab paigutada kunstiteoseid, olles seal väga hästi vaadatavad. Ühte seina on ehitatud võimas kamin, milles leegitsevad halud lisavad hubasust põrandat katvale soome rüüumoodi vaibale ja ruumi paigutatud mööbligruppidele. Harry Must koos abikaasaga on osanud selle ülimalt suure ruumi niimoodi sisustada, et selles viibimine tundub kodusena ja mugavana ja ruumile on siiski jäänud avarus ning esinduslikkus. Vaatamata juba olemasolevale sajale kunstiteosele on s eal veelgi ruumi ka teisele sajale. Ruumi töelisest suurusest annab mulje ehk asjaolu, et seal toimus hiljuti kohaliku Rotaryklubi koosviibimine, millest võtsid osa seitsekümmend liiget koos abikaasadega. Koosviibimine oli pühendatud kunstikogu ja seal esindatud kunstnike tutvustamiseks ameerika seltskonnale.

Viimane sündmus viitabki sellise kogu tähtsusele. Mitmel pool maailmas töötab andekaid eestlasist kunstnikke, kuid siiamaani puudus koht, kus oleks võimalik olnud nende loomingut osaliseltki näha, kuna nn. ülemaailmsed eesti kunstinäitused on olnud kaugeltki mitte parimat haaravad ja USA Eesti Kultuurifondi algatatud Välis-Eesti Kunstikogu, kus praegu on kolmkümmend kunstiteost, ei ole avalikkusele kättesaadav, kuna ei ole leitud ruume, kus neid teoseid saaks permanentselt eksponeerida.

Rahvusvahelises kunstimaailmas tuntakse tervet rida selliseid esmajärgulise tähtsusega erakollektsioone, nagu Beggy Guggenheimi oma Veneetsias, Sonja Henie oma Oslos, Albert Lakeri New Yorgis ja Oskar Reinhardti Winterthuris, mis ei ole nende omanikele ainult nautimiseks, vaid kunstiteadlasil uurimisobjektiks ja ühiskonnale rahvuslikuks varanduseks. Erikokkuleppega on ka igal eraisikul võimalus neid kogusid näha ja seega osa saada maailma andekamate kunstnike loomingust.

Harry Must on oma kogu asutamisega loonud võimaluse kõigile, kes on huvitatud välis-eestlasist kunstnike modernsest loomingust, sellega antud ulatuses tutvuda. Ei ole mingit kahtlust, et selle kogu tähtsus aja jooksul ainult kasvab, kuna varem või hiljem leidub mõni kunstiteadlane, kes hakkab uurima välis-eesti kunstiloomingut, et seda kaardistada meie rahvuslikku üldkultuuri, või et seda võrrelda rahvusvahelise kunstiloominguga ja sel puhul on üheks kindlaks pidepunktiks kõnealune kunstikogu.

EKS

40. aastaks vanglasse

NEW YORK — New Yorgi kohus määras 40 aastat vangistust 38-aastasele argentiinlasele Eduardo Poetale lisaks 300 000 dollarilisele rahatrahvile.

See toimus seoses ühe suurema heroiini salaja sissetoomise protsessiga USA ajaloos. Poeta ja tema 44-aastane abiline Luis Stepenberg olid Prantsusmaalt USA-sse smugeldanud rohkem kui 9 miljoni dollari väärtuses heroiini. Stepenberg suri eeluurimise ajal vanglas.

Jag vill prova:

Jag är inte DN-abonnent men vill bli det snarast (eller fr. o. m.).

NAMN

ADRESS OCH TRAPPOR

C/O TEL

POSTADRESS

Jag vill få tidningen tills jag säger upp den (eller t. o. m.).

Inbetalningskortet önskar jag få

	varje mån	var 3:e	var 6:e	var 12:e
Stor-Sthlm	☐15:50	☐45:–	☐54:–	☐163:–
Övr. landet	☐14:50	☐42:–	☐79:–	☐153:–

OBS! Ju längre period desto billigare pris per dag!

Tidningen börjar levereras inom en vecka sedan kupongen kommit till DN. Startar abonnemanget före ett månadsskifte debiteras de exemplar som hinner komma före månadsskiftet på det första inbetalningskortet. Lägg kupongen på brevlådan. Betala senare!

Frankera ej DN betalar

DAGENS NYHETER.
Abonnemangsavdelningen
10515 Stockholm

SVARSFÖRSÄNDELSE
Kontonummer 1405
10110 Stockholm 1

EPL

Sai teeneteristi mittetulistamise eest

Leningradi piiramisrõngas pidas suvel 1943 veel vastu ning meie ülikooli uurimiskomisjonil oli võimalik jätkata oma tööd eesti metsaasundusis Oudova-Luuga-Jamburgi kreiside piirialadel. Kuulu järgi pidid just siin soiseis metsapadrikuis peituma terved partisanidepataljonid, koosnevana eluga põgenema pääsenud punaarmeelasist, kohalikest punastest aktivistidest, Eestist põgenenud hävituspataljonlasist ning ehtsast bandiitlikust elemendist. Kuid suuremaid ühisaktsioone nende koondunud punaste üksuste poolt seni veel ei olnud toimunud, välja arvatud väiksemad umbes rühmatugevuses ettevõetud saksa järelveo-autode ründamine, üksikute meiereide ja ladude rüüstamine, mõnede sildade õhkimine jne.

Toituti päämiselt kohalike vaeste kolhoosikülade tagavaradest. Erandjuhtudel parasiteeriti ka mõnede eesti asunduste kulul, kusjuures sidepidajaiks olid päämiselt naised. Kuid erandjuhtudel sõandati mängida ka kaheotsaga-mängu: pesitseda õhahuntidena ja "rahulike" asukaina oma taludes, enamasti metsades ümbritsetud "huutoreil".

Kõik ülaõeldu selgus meile muidugi vaid järk-järgult ja pikkamööda. Mis tähtsaim: oli olemas akuutne rünnakuoht suuremate vaenulike üksuste poolt eriti meie uues ringsõidumarsruudis Ljadõ rajooni loodeosas. Selle vältimiseks oli meile komando peakorterist Gatshinas lähetatud keskmise suurusega veoauto — seni olime liikunud päämiselt jalgrattail — ning kuus hästirelvastatud ja drillitud "ihukaitseväelast", ukraina või poola päritoluga wlasvovlast. Nagu selgus, olid nood memehed veendunud antikommunistid ning neid võis usaldada kõigis olukorris.

Taolises koosseisus ning hambuni relvastatud püstolkuulipildujate, käsigranaatide, vintpüsside ja revolvritega saabusime ühel laupäeva pärastlõunal augustikuu algul 1943 Dehhino, või omaaegse mõisa järgi nimetatud ka Weimarni-Beela eesti suurasundusse, mis isoleerituna ulatus sügavasse Pljussa jõetagusesse metsamassiivi Ljadõ rajooni loodeosas. Dehhino üle 100-pealise eestlaskonna registreerimine vähemusrahvuste registreerimise raames meiega kaasasoleva politseikomando poolt toimus paari tunni vältel, veidi kauem aega nõudis meie uurimiskomisjoni erialaline küsitelu.

Kuid lõpuks olime valmis meie auks korraldatavaks peoks — "dantsavat'iks", nagu meie ülikooli uurimiskomisjoni nüüd juba ammugi mullas pubkav "päälik", leitn. L. seda vene keelt väänates naljatlevalt nimetas. Seekordne "dantsavat" kujunes üllatavalt menukaks ja hoogsaks ,kuna Dehhino neiud ja noorikud olid suhteliselt arvukalt esindatud ning meie kui kodu-eestlaste vastu ülimalt sõbralikult ja paljulubavalt meelestatud.

Ööbik oli juba vaikinud, kuid mingi hilissuvine öölind laskis oma meloodilise häälitsuse kuuldavale pikkades tiraadides... Sääl, äkki kesk ülimat idülli algas äkki põhjapooises külaotsas kohutav paugutamine, püstolkuulipilduja-valanguina, vintpüssilaskudena, üksikute haukuva-häälega revolvripaukudena jne. Ilmselt olid punased partisanid tollel meile ülimalt ebasobival hetkel asunud rünnakule. Kahe sekundiga olin jalul, rõivais-rakmeis ning all tareeisel. Minuga koos elurõõmus ja muhe Võrumaa-päritoluga piirivalve allohvitser Leopold Tehho.

Kuid oli pilkane augustiöö ning nähtavus vaevalt viie sammu kaugusele. "Sõber, hoia aga nurga varju ja põmmuta — ükskõik kuhu!" oli kogenud sojamehe manitsus mulle. Sanitarlik see küll just ei olnud, kuid kindlasti oludekohane, kuna pilkaspimeduses oli võimatu aimata, tagi vaenlase asukohta. Kõmmutasin siis ka oma auväärsest "vintovkast", kuni toru läks tuliseks ning laskemoona jätkus. Kuid vaenlast ei ilmunud kuskilt nähtavale, vastulaskmist ei olnud. Kuna mujal oli juba paugutamine lõppenud, siirdusime Tehhoga lagedale külatanumale. Sääl koondus meie neljateistkümne-meheline komando ning selgus selle "võitluse" õige algus ja põhjus: üks meie valvelolevaist wlassovlasist oli põhjapoolsel külaserval ühe talumaja akna taga kuulnud tasast kõnelust eesti keeles: "Kui palju neid saatana "hitlerlasi" õige on ja kus nad asuvad?" Vastuseks oli põiklev: "Ei tea!" Selle peale oli meie valvas ihukaitseväelane koheselt tühjendanud oma püstolkuulipilduja magasini kõneluse suunas, pimeduse tõttu tabamata. Aga lähedasest metsatukast oli vastatud ägeda vastutulistamisega, vähemalt viiestkümnest tulirelvast.

Kuid selle raginaga ka piirdus, rünnakut ei järgnenud. Ilmselt oli meie kohene ja äge tulistamine peaeegu kõigist asunduse elamuist vaenlase taanduma sundinud. Kuid meil tuli olla valvel, kuna vaenlane võis uuesti rünnakut üritada. Asetati välja viis-kuus valveposti kõigisse suundadesse ning ülejäänud meeskond siirdus elamuisse lühikeseks vahetuse-uinakuks. Minule isiklikult langes ülesanne olla valvel küla idaservas, vastu lagedat väljakut metsatukega umbes 150 sammu kaugusel.

Ajamoment oli juba kell kolm-neli vastu hommikut, kuid endiselt valitses pilkane pimedus. Sääl, äkki kerkis pimedusest, vaevalt paarikümne sammu kauguselt mingist süvendist või kraavist üles tüse mehekogu! Mu esimeseks mõtteks oli: kohe ja sõnatult tulistada, kuid siis hüüdson nagu mingi sportliku "fair-play" ajel eesti keeles, mis meie vastaseile nii selles "kuumas" kui ka hilisemas "külmas" närvisõjas oli tundmatu. "Sõber või vaenlane — käed üles!" Suurima üllatusena saabus vastuseks rahulikus võrumurdes: "No-nohh, ei saa sitale ka minna, juba ähvardavad maha lasta!" Tundsin koheselt hääalest, et oli üks meie kolmest noorem-leitnandist, võrulane Allatapp, ning laskisin oma "vintovka" langeda. Tulistamise korral oleksin Allatappi kindlasti surmavalt haavanud, kuna noorteajal olin olnud paremuselt teiseks-kolmandaks laskuriks oma kompaniis.

Too halenaljakas vahejuhtum oli kogu meie uurimiskomisjonile ja politseikomandole meeliülendavaks kõneaineks lähema paari-kolme päeva vältel, kuni uue kokkupõrkeni ühe väiksema punaste partisanideüksusega. Kuid osutatud "vahvuse", s.o. enesevalitsemise ja õigesti talitamise eest oli komandoülem mind ning veel üht uurijat ette pannud autasustamiseks. Paar kuud hiljem saabus kõrgemalt poolt Berliinist meile "diplom" sõjateeneteristi II klass mõõkadega annetamise kohta. Mulle igal juhul tuli eksikombel raudrist II kl. ning hiljem parandati eksitus ka sõjateeneteristi annetamisega. Nende ristide paeltel oli veidi hiljem põgenikupõlves "riigis" toiduainete ja muu varustuse saabas-seismisel kohati maagiline mõju. Kuid veelgi hiljem dp-laagris tulid nad koos ristidega visata saepuruhunnikusse, lootusega pääseda välja-skriinimisest.

Orbiit

EESTI KULTUURI KOONDIS
POSTGIRO 57588

Saksamaa eestlased E. Päevadele

Saksamaa eestlased tunnevad elavat huvi 1972. a. Ülemaailmsete Eesti Päevade vastu ja on alustanud eelkõid Eesti Päevadest osavõtuks, informeeris neil päeval Saksamaa Eestlaste Keskkomitee esimees J. Västrik 1972. a. Eesti Päevade Peakomiteed.

J. Västrik märgib oma informatsioonis ÜEP Peakomitee esimehele R. Kreemile, et ta on Saksamaal juba alustanud Ülemaailmsete Eesti Päevade tutvustamist, kuid lähemad nõupidamised Eesti Päevade küsimustes toimuvad maikuu jooksul. Mai kuus peetakse münsteris Keskomitee koosolek ja kuu teisel poolel Noorsootöö Päevad, kuhu kogunevad Saksamaa eesti noored ja nende juhid.

Keskkomitee esimehel J. Västrikul on olnud nõupidamisi Saksamaa eesti skautide juhi Ülo Semmeliga selle üle, kuidas Saksamaa eesti noortele saaks võimaldada osavõttu 1972. a. suurlaagrist Kanadas. Ajalehes "Eesti Rada" avaldatakse üleskutse, et kaasmaalased toetaksid noorte osavõttu suurlaagrist, kuna kõigil osa võtta soovijail ei ole selleks majanduslikke võimalusi. On arvestatud, et Saksamaa eesti skautlik noorus võtaks suurlaagrist osa 10—15 liikmelise esindusgrupina. Skautjuhid selgitavad lennuvõimalusi Kanadasse sõiduks. Kui see võimalikuks osutub, kavatseb ka Keskkomitee esimees isiklikult 1972. a. Eesti Päevadele Torontosse sõita.

J. Västrik tervitab mõtet, et tahetakse aidata sõjavigastatuid Eesti Päevadest osavõtuks, milleks ta ka Saksamaa eesti ajalehe kaudu tahab kaasa aidata.

M. Linkhorst USA-gaidide uus vanem

New Yorgis gaidide "Linnutee" lipkond tähistas jüripäeva piduliku kokkutuleku ja mõttesillaga Lakewoodi laagri maa-alal pühapäeval, 18. aprillil. See üritus langes ajaliselt kokku ka New Yorgi vanemgaidide-skautide nädalalõpu laagriga, milline aset leidis samal nädalalõpul ja leidis suhteliselt rohket osavõttu noorte poolt. Jüripäeva tähistamine kujunes tavalisest pidulikumaks seetõttu, et gaidmaleva juht gdr. Ella Kärner kokkutulnud noortele, nende vanematele ja juhtidele tutvustas Eesti Gaidide Maleva USA-s uut vanemat, kelleks on 12. märtsist arvates Maimu Linkhorst.

Gaidide hümni laulmise järel võttis tervituseks sõna konsul A. Linkhorst, kes rõhutas jüripäeva tähtsust eesti rahva ajaloos, ning soovis edu gaidide tööle, allakriipsutades nõuet: jääge ausaks oma töös ja tegevuses!

Külalisi ja juhte "Linnutee" lipkonna jüripäeval, vaaskult konsul Aksel Linkhorst, EGM USA-s vanem Maimu Linkhorst, gaidmaleva juht Ella Kärner, Gaiderite Kogu USA-s sekretär Laine Ylïö.

Euroopa kuulsaim kingatehas Bally

Shveitsi saapatööstuse keskusena esineb Berni lähedal paiknev väikelinn Schönenwerd, kus asuvad Bally kontserni kingavabrikud (Bally Schuhfabriken AG). Vabas Euroopas on need vabrikud suurimad, ja nii on ka väike Schönenwerd (nagu väidavad kohalikud elanikud) Euroopa saapatööstuse pealinnaks.

Kohalike elanike kõrval töötavad Bally vabrikuid enamikus välismaalased ehk nn. vöörtöölised (Gastarbeiter): itaallased, hispaanlased, kreeklased ja teiste rahvuste esindajad. Kuid ei puudu ka põgenikud, kellede osas domineerivad ungarlased ja tshehhid. Ka võime Bally vabrikuis kohta tiibetlasi ja teisi aasia rahvaste esindajaid. Seega on siis Schönenwerd ka Euroopa ja maailma linn, kus üsna mõistvalt ja arusaadavalt teenitakse seda sihti, et inimene elab siis kahekordselt, kui ta mitte ainult endale, vaid ka teistele elab.

Shveitsi kellade, shokolaadi ja juustu kõrval on ka bally kingad omaette mõiste. Nad on küll kõige kallimad Euroopas, kuid selle eest ka kõige mugavamad ja vastupidavamad. Öeldakse, et "kui ostad bally kingad, siis tead, et võid neid kanda mitu aastat." Sellele lisatakse veel, et bally kingad olevat käsitöö jooksvalt lindilt.

Seega kindlustab just kvaliteet Bally kontsernile tunnustuse. Üldse on sellel kontsernil Schönenwerd-tabrikute kõrval üle maailma 30 tütarettevõtet, kusjuures Shveitsis töuseb kontserni töötajate arv üle 4000. Arvatakse, et kontserni käive (mis ametlikult küll saladus) töuseb üle 4,5 miljardi frangi.

Bally vabrikud on shveitslaste ettevõtlikkuse ja tubliduse parim näide. Väikese Schönenwerd (ja tema kunagise ühemehe-kotakoputaja töökoja) kõrval on Bally nüüd üle maailma ulatuv ettevõte. Kuidas kõige selleni jõuti, seda iseloomustab ehk kõige paremini ühe juhtiva isiku märkus: "Kahjuks puudub meil leiubüroo kaduma läinud illusioonide kohta" (Leider gibt es kein Fundbüro für verlorene Illusionen).

Et neist osa siiski realiseeriti, selle üheks näiteks on Bally luksuskaubamaja Londonis (Regent Street). Või siis kohalik jaamahoone Schönenwerd, mille Bally AG ehitas ja kinkis oma koduasulale.

Et kontsernile kuulub ka osa asula ümbruse põldudest, siis võime selles väikelinnas autode kõrval näha ka hobuseid, sest leidub veel neidki, kes ka tänapäeval kasvatavad ja kasutavad hobuseid. Lisaks on Shveits ka veel see maa, kus vähemalt kord nädalas võidakse minna hobusteturule. Need kohad on Burgdorf ja Aarberg, kus igal turupäeval tuleb müügile keskmiselt 120—140 hobust. Mõlemad paikkonnad asuvad Berni lähedal, Berni ja Schönenwerd vahel, kusjuures ka ikka veel eksisteerivad hobusteturud kuuluvad Shveitsi omapära ja rahvuslike traditsioonide hulka.

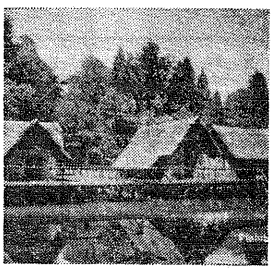

Schönenwerdi mincvikust kõnelevad vaiehitused asula jões.

Kõigest sellest, mis valmistab muret Shveitsile tervikuna, kõneleb ka Schönenwerd, mis olevat kui kahepoolega peegel Zürichi ja Berni vahel.

Märkame ja veendume, et nii kaua, kui esinevad generatsioonid, esineb nende vahel ka üksteise mittemõistmist. Nii on ka Shveitsile noored — ja nende habemed — probleemiks. Sellele lisandub eluruumi kitsus (raegu juba 560 inimest ruutkilomeetril), mis sunnib vöörtööliste sisserändamist piirama, üldine korterikriis ja see fakt, et autod ei mahu varsti enam maanteedele ja tänavaile.

Eriti tihedalt näeme autosid Bally linnas, sest Bally vabrikuis teenitakse hästi. Hästi tasuda, see on poliitiline vajadus (mida Shveitsis mõistetakse), et nii paralüseerida idast levitatavat propagandat. Bally töölised teavad, et Nõukogude Liit on maailmas juhtiv mitte töötajate heaolu, vaid "musta propaganda" ja salajase (poliitilise) sõja valdkonnas.

Ülemkohus lõpetamas Heine-asja

WASHINGTON — Ameerika Ühendriikide Ülemkohus keeldus arutusele võtmast Eertik Heine edasikaebust Jüri Rausi vastu, kellelt Heine teatavasti juba 1964. a. alustatud kohtuprotsessiga nõuab 110.000 dollarit kahjutasu laimamise eest.

USA kohus madalamas instantsis tühistas juba varem Heine nõudmise, kuna kehtivate seaduste kohaselt ei ole USA Keskluure Agentuur — CIA — kohustatud kohtus seletust andma oma motiivide kohta. Jüri Raus oli 1963. a. teatavasti nimetanud Heinet avaiikult N. Liidu agendiks ja kinnitas hiljem kohtus, et ta tegi seda CIA ülesandel ja selle agentuuri teenistujana. Elukutselt on J. Raus insener. USA Ülemkohus lükkas nüüd edasikaebuse tagasi häälte vahekorraga 7:2, mis tähendab ilmselt, et protsess on nüüd lõppenud ja E. Heine nõudmine lõplikult tühistatud. Koos sellega jääb kahjuks püsima ka seaduselinik kogu loo ümber. Protsess pälvis tähelepanu kogu Ameerika ajakirjanduses ja see oli lõppfaasis suunatud rohkem CIA vastu üldiselt kui J. Rausi vastu isiklikult. CIA on väitnud, et luureandmete avaldamine oleks vastuolus julgeoleku printsiipidega ja USA kõrgeim kohtuinstants andis nüüd sellele põhjendusele omapoolse aktsepteeringu.

Olla eestlane Soomes

Pihtimusi ja tähelepanekuid

50 aasta eest oli 2000 eestlast Soomes, aga nende arvu tänapäeval ei tea vist keegi, ega tegeldagi selle küsimusega. Soome eestlastest kirjutatakse meie lehtedes haruharva ja soome lehtedes mitte kunagi. Üldse on raske saada mingit pilti eestlaste ja soomlaste suhetest, sest seda ainet väldítakse, kui nüüd keegi julgeb seda üles võtma. Küsimus on nimelt õrn. Mööduvad aastal ilmus raamat, milles soomlaste, soome-rootslaste ja eestlaste vahekorrad siin-seal vilksatavad, kuid seda teravamalt. Autoriks on pealegi eestlane — Jutta Zilliacus (n-na Kingo), kes on elukutselt ajakirjanik ja kuulub Helsingi linnavolikogusse. Ta on üks Helsingi tähelepandavamaid rootsikeelseid avaliku elu tegelasi, kuuludes 'nooremasse keskikka' ja võitleb eriti südilt vördõigusluse eest. "Hufvudstadsbladetis" ilmub sageli kultuuriartikleid tema sulest ja poleemikat, millesse tema nimi on tõmmatud. Poliitiliselt seisab ta, nagu ta ise ütleb, "kuskil keskel, olles seega mitte-atraktiivne".

Raamatu pealkirjaks on "Rökringas" (Suitsuröngaid), ja see on laadilt poolilukirjanduslik memuaarteos-debatiraamat. Eestlasi tohiks eriti huvitada see, mis ta ütleb oma rahvuse — või vahest õigemini — rahvusetuse kohta. Lapsepõlves ta häbenes kord seda, et tal isamaad ei ole, teinekord jälle oma tundetust isamaa suhtes, aga ta ei räägkinud neist probleemidest kellelegi. Ta kirjutab: "Mu sõbrannal oli hea karakter. See pidi johtuma sellest, et tal oli isamaa. 'Minu oma' oli ju järele andnud ilma vastupanuta, ja see oli häbistav tegu. Ma pidin vist olema halvemast sordist. Vahetevahel mulle meenutati vennasrahvast, kes oli unustanud suguluse, hüljanud..."

Eriti raske oli kuulda kriitilisi kommentaare nagu näiteks Helsingi pommitamisel varjendis olles. Kojanaine salvas: "Kujutella, et nood eestlased lasevad lennukitel tulla oma lennuväljalt. Et nad ei tee sabotaazhi ja vastupanu! Või et säärased pelgurid nad ongi!"

Ebameeldiv on ka järgmine kogemus: "Aga mõnikord pidi ju ikka pesu ka pesema, ja ema oli selle poolest väga täpne, et rahvas ei saaks ütelda, et eestlased on mustad. Aga seda nad ütlesid niikuinii."

Et halvakspanemine pole pelk ettekujutus, selgub kas-või sellest, et ta peab tuntud avaliku elu tegelasena nentima järgmist: "Olen siin maal sündinud, mul on selle kodakondsus ja ma kõnelen selle mõlemaid keeli paremini kui oma emakeelt. Mul ei ole mingisuguseid tundeid oma vanemate kodumaa suhtes. Aga oma saan ikka veel meeldetuletusi oma päritolu kohta. Üheksas anonüümses kirjas kümnest (pärast mõnda esinemist näiteks televisioonis) vihjatakse mu "rahvusele"... Mõni palub mind siirduda itta, kuhu ma kuuluvat ja kus ma võin vabalt ehitada oma 'kolhoose ja ühiselamuid', aga siin ma ärgu puutugu vabade inimeste vabadusse."

Eestlaseks ta ennast ei pea, soomlane ta ei ole ja rootslaseks teda ei peeta, kuigi ta sellena esineb.

Viimast asjaolu ta seletab järgmiselt: "Minust sai rootslane ema soovil. Mind pandi rootsi lasteaeda ja rootsi algkooli, ja selle poolest tunnen rõõmu ema järjekindluse üle. Teda oli küll juhtinud eestlastele nii tüüpiline ülbus vennasrahva vastu, ta oli nagu kärbes, kes sülitab suuremale kärbsele otse näkku. Soomlased on jõhkardid ilma peensuseta ja ilma kultuurita, suurte punaste kätega, ja hing sees kui puuhalg. Asjalolu on see, et tollal soomlased sonisid ja keksisid ringi oma äsjavõidetud iseseisvuses ja ei teinud välja teistest, vöörastest, olgu nad kas-või vennasrahvas. Rootslased võtsid meid vastu liberaalselt ja avasüli ja on meid nämm-nämmis hällitanud." — Aga soome-rootslaste hümni "Modersmålets sång" (Emakeele laul) sõnu ta peast ei tea...

Kirjutise autor Aarand Roos vaatleb soomerootsi eesti sünnipäraga tegelase Jutta Zilliacuse, n-na Kingo, pihtimuslikke memuaare.

See on nüüd üks versioon soomlaste suhtumisest eestlastesse. Sapiseid kommentaare "eestlaste mustuse" ja "pommilennukite Eestist tulemise" kohta olen juba varemgi mitmelt poolt kuulnud, aga kurtjateks on eranditult olnud eestlased, kes esinevad rootsikeelsetena ja kes ei ole pagulased.

Teisi eestlasi, neid kes suhtlevad pärismaalastega soome keeles, on siin palju rohkem, ja ma pole neilt kunagi kuulnud niisuguseid kaebusi. Pigemini vastupidi: neile on Soome heaks "isamaa asetäitjaks".

Jutta Zilliacus, selle asemel et panna halvad ütlused soomlaste ja eestlaste suhu, oleks võib-olla pidanud neis asjus nimetama soome-rootslasi ja eestlasi/eesti-rootslasi? Igal juhul on allakirjutanu eestlasena kogenud üksnes head vastuvõttu ja lugupidamist soomlaste poolt.

AARAND ROOS

Leinateateid

Chicagos suri 14. apr. maalikunstnik Valdur Mõtus, sünd. 7. juulil 1895 Tartus.

Wilmingtonis, USA-s suri 2. mail Leo Karl Roomets, sünd. 5. mail a. 1924 Elvas.

Perthis, Austraalias suri 27. apr. Auguste Joonas, n-na Allik, sünd. 14. juunil 1880 Helmes.

Inglismaal suri 13. apr. Ellen Haugas, sünd. 14. veebr. 1897.

Mehhikos suri 19. dets. 1970 Wilhelm Ernst Norden, sünd. 14. mail 1901 Viljandis.

Surmaohus juudid Leningradis

Leningradis algas kohtuprotsess üheksa juudi vastu, keda süüdistatakse Sovjeti-vastases tegevuses ja "sionistlikus ässituses". Kahele kaebealusist võidakse määrata surmanuhtlused, kuna venelased leiavad, et nende süü on eriti "noukogudevastane". Muuhulgas olevat nad varastanud paljundaja, eesmärgiga trükkida Sovjeti-vastast propagandamaterjali.

Leningradi juudid kuuluvad 39-st juudist koosnevasse gruppi, kes plaanitsesid ühe vene reisilennuki kaaperdamist ja selle ümberdirigeerimist Rootsi. Kaheteistkümnele määrati kohtuotsused detsembris, kusjuures langetati kaks surmaotsust. Need aga muudeti hiljem ümber 15-aastaseks vangistuseks.

Juutide vastu korraldatakse kohtuprotsesse veel Riias ja Moldaavias, tõenäoliselt maikuu lõpus. Ka sääl olevat tegemist "sionistliku ässitus-propagandaga" ja seega ka Sovjeti-vastase tegevusega.

Ikestatute raamatunäitus

12. märtsist kuni 2. aprillini leidis aset ikestatud rahvaste ühine raamatunäitus Münchenis "Haus der Begegnung'i" ruumes. Näitusest võtsid osa ka kõik kolm balti rahvust iseseisvate maitsekate väljapanekutega. Eestlaste väljapanekute hulgas äratasid tähelepanu peale raamatute ja ajakirjande veel Ed. Viiralti ja Joh. Naha graviüüd.

Arusaamatust tekistas ukrainlaste väljapaneku osas kaart (trükitud USA's), milliel oli rekonstrueeritud Ukraina piirid 10. sajandist. Selle kaardi järgi kuulusid isegi Eesti ja osa Lätit ja Rumeeniat Ukraina alla. Rumeenlased oma esindaja dr. Tase kaudu nõudsid kaardi kõrvaldamist, kui seda aga 8 päeva jooksul ei toimunud, siis lahkusid rumeenlased oma väljapanekutega näituselt.

Üldiselt oli näitus mõeldud eksiiltrükiste tutvustamiseks sakslastele, millist eesmärki see ka rahuldavalt täitis.

Selliste näituste korraldamise juures satuvad eestlased tihti raskustesse vastavate väljapanekute puudumise tõttu ja võib-olla tuleks meie kirjanstustel neid pisut abistada eriti vöörkeelsete trükiste osas.

Peapidustuse kava

Eesti Noortepäevade peapidustus kell 15 Stockholmi Kontserthoone toimub laupäeval, 22. mail algusega suures saalis.

Avasõna ütleb korraldava toimkonna esimees Ivar Paljak, Kalju Lepik kannab ette päevade jaoks luuletatud prologi ja siis asuvad lavale ühendatud lastekoorid, kelle programmis on Õnne Eesti rand ja saared (Valter Juhandi), Kivikasukas (rahvaviis). Võimlejate laul (Artur Kapp), Ketramas (rahvaviis), Pulmalaul (rahvaviis). Laste ühendkoori juhatab Harri Kiisk.

Hannele Jaanson esitab klaveril Bartoki süidist "Lastele" nr. 34 ja 35 ning "The Drunkards song".

Kohal on ka Stockholmi lasteaia lapsed, kes esitavad laval kolm laulumängu. Maria Mutt esitab viiulil Daniel Steibelti Divertimento.

Publikul on võimalus tutvuda veel "Tüürmani jüngritega", eesti popbandiga, millise programmis on Tüürmani valss, Tüürman "in sentiment" (s.o. tüürimehe sentimentaalsus) ja Aarne lugu.

Siiri Kriisa ja Rein Vellner esitavad luuletusi lavalises tõlgenduses — kirjanikepaari Helga ja Enn Nõu "Ühel meelel". Rezhii Ao Vaksilt, valgustus ja pildimontaazh Hillar Loorilt.

Pärast vaheaega esineb noor bariton Andres Kukk Artur Kapi lauluga Metsateel ja Gounod palvega cooperist Faust. Pianist Toomas Tuulse esitab oma improvisatsioone eesti rahvaviisidest. Metsasopran Anne-Mai Horm laulab kergeid viise Toomas Tuulse klaverisaatel. Siis tulevad "Kassari" rahvatantsijad oma programmiga Udo Tohveri juhtimisel (rahvapillimehed Manfred Strikman ja Hjalmar Enggrön). Sellele järgneb suurejooneline finaal, mille lavastajaks on Ao Vaks koos Udo Tohveri ja Hillar Looriga. Rahvas laulab ühiselt "Kui Kungla rahvas"...

EPL ristsõna nr. 12

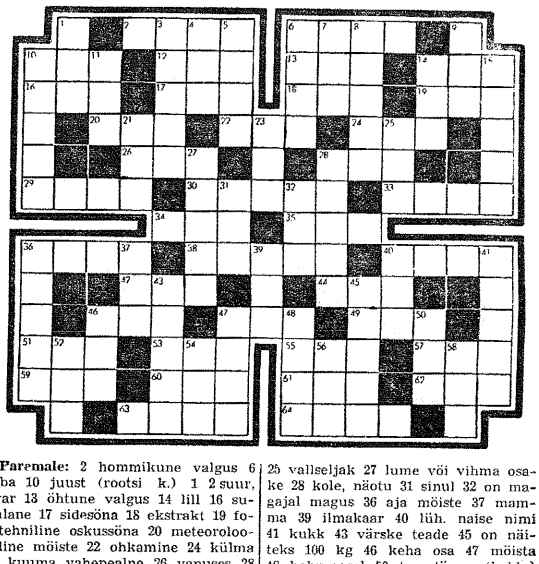

Paremale: 2 hommikune valgus 6 saba 10 juust (rootsi k.) 1 2 suur, avar 13 õhtune valgus 14 lill 16 sugulane 17 sidesõna 18 ekstrakt 19 fotolehniline oskussõna 20 meteoroloogiline mõiste 22 ohkamine 24 külma ja kuuma vahepealne 26 vanuses 28 end. Jaapani riigimees 29 looma kehaosa 30 sammun 33 vihmavari 34 kasv 35 end. Eesti maadleja 36 eesti luuletaja 38 väljavalitud, paremik 40 valge laik looma otsaesisel 42 higi lõhna ärahoidmise vahend 44 kantoon Shweitsis 46 linn Prantsusmaal 47 suur vaat 49 Eesti helilooja 51 karastav jook 53 saksak. artikkel 55 vastne 57 kirg, igatsus 59 auk 60 pilge 61 religioon 62 roheline väli 63 tuntud Rootsi tõstukite tehas 64 veesõiduk.

Alla: 1 madu 3eksisteerima 4 Rodeesia valitseja esnimi 5 Jugoslaavia diktaator 6 helves, kiud 7 ärevus, rutt 8 kilbike, plaadike 9 kreeka täht 10 isane tapaloom 11 liha liik 14 sugulane 16 laeva kodupaik 21 naise nimi Piiblist 23 viha (rootsi k.) 25 vallseljak 27 lume või vihma osake 28 kole, näotu 31 sinul 32 on magajal magus 36 aja mõiste 37 mamma 39 ilmakaar 40 lüh. naise nimi 41 kukk 43 värske teade 45 on näiteks 100 kg 46 keha osa 47 mõista 48 hobu-eesel 50 tee, tänav (lad.k.) 52 naise nimi 54 pimestavalt valge 56 suurrüik 58 röövkala.

Lahendus 11:

Paremale: 1 tanker 5 suusad 8 palee 9 edu 10 vaher 12 le 13 USA 15 rea 18 örn 20 si 21 katus 23 aar 25 aated 27 Tallinn 28 STEGE 30 ega 31 naine 34 Iru 36 luu 37 es 38 en 39 ra 41 ka 42 sa 44 Ilmen 46 ime 47 valik 49kaarik 50 Aladin.

Alla: 1 ta 2 alt 3 Nehru 4 REE 5 suu 6 sauna 7 Aho 8 palk 11 riid 12 la 14 Tartu 16 Ester 17 Valga 19 Rannu 20 Seine 22 tee 23 ale 24 Ria 26 täi 28 anti 29 Ginea 32 ausad 33 esik 35 Ur 36 la 38 ema 40 AIK 41 kea 43 Ali 45 nr 47 VA 48 in.

Noortepäevade sport

Nüüd on selgunud Eesti Noortepäevade spordiosa programm, milline on koondatud Solnasse kõikide üritustega, nii et publikul on need kättesaadavad umbes veerandtunnise kõnni kaugusel. Spordivõidstlusteie pääseb bussiga Odenplanilt (buss nr. 515), kusjuures peatus Vasalund on sobivaim korv-, võrk- ja jalgpallivõitluslks, Råsunda peatus aga kergejõustikuvõistluslks.

Korvpall algab neljapäeval, 20.mail kell 12 ja võistlused jätkuvad reedel kell 10. Senini on registreerunud viis meeskonda (2 Göteborgist, Stockholmi Kalev, end. hälsingborglased Stockholmis, Stockholmi noortemeeskond — viimane kui ka hälsingborglaste meeskonnad on moodustatud Noortepäevadest osavõtuks). Auhinna on välja pannud Esindus.

Võrkpallis toimuvad võistlused samaegselt korvpalliga — algusajad ja päevad on samad. Võistlele 4 meeskonda (Göteborgi Narva, 2 senior- ja 1 juniormeeskond Stockholmist). auhinna on välja pannud Eesti Komitee.

Jalgpallis algavad võistlused reedel, 21. mail kell 15 ja need toimuvad Solna spordihallis vahetus läheduses. Võistlevad Stockholmi ja Göteborgi koondmeeskonnad. Ettevalmistamisel on ka Eesti-Läti "maavõistlus", mis toimuks laupäeval, 22. mail. Lätlastega on läbirääkimised käimas. Eestlased moodustaksid sel puhul Stockholmi-Göteborgi koondmeeskonna.

Kergejõustikuvõistlused toimuvad reedel, 21. mail algusega kell 9.30 Skytteholmi spordiväljakul. Registreeritud on seni üle 30 osavõtja, kahjuks senini enamus kuulub vanustesse alla 15 aasta. Oleks teretulnud, kui ka vanemad aastakäigud välja ilmuksid.

Tennise korraldajaks on Stockholmi Eesti Tennisklubi SET. Võistlused toimuvad Hjorthageni tennisväljakutel (Lidingövägeni lõpul) asuvatel SET tennisväljakutel reedel, 21. mail kell 17 ja laupäeval, 22. mail kell 10.

Võistlustele pääs onköikjal vaba ja publik on teretulnud.

Kohaliku elu

BORÅS

Emadepäev

Traditsioonilime emadepäeva tähistamine toimub Taevaminemise pühal 20. mail kl. 15.00 Caroli kog. majas, Maria saalis. Päevakohase jumalateenistuse peab õp. O. Kodres. Emade austamine ja dekoreerimine lilledega, päevakohaseid ettekandeid. Koosviibimine kohvilauaas. Sissepääs tasuta.

BES juhatus ütleb kõikidele teretulemast.

BORÅS

Eelteade

Lääne-Rootsi 27. suvepäev toimub Boråsis pühap. 27. juunil kl. 13. Täielik päevakava tehakse teatavaks edaspidi.

Iisraeli luure maailma efektiivseim
Asutati juba Teise maailmasõja ajal

Kaks ajakirjanikku, üks juut (Edwin Eytan) ja üks prantslane (Yves Cuau), kes mõlemad töötavad Lähis-Idas suurt Euroopa lehtede teenistuses, avaldasid hiljuti Steve Eytani nime all huvitava raamatu praeguse Iisraeli salaluurest ("Das Auge Davids" = Taaveti silm, Fritz Molden'i kirjastus Viinis, hind 16 DM). Selle organisatsiooni teeneks tuleb lugeda kurikuulsa Adolf Eichmanni salajast üleviimist Argentiinast Iisraeli,kus massmõrvar mõisteti oma hitlerlikegsete kuritegude eest surma. Prantsusmaa Cherbourg'i sõjasadamast viie Iisraeli poolt ostetud, kuid äraviimiseks keelatud kahurpaadi toimetamist Iisraeli, mitme Lääne-Saksa tehniku väljaajamist Egiptusest, kus nad ehitasid rakette Nasserile, salajaste Mirage-lennuki plaanide varastamist Shveitsis Iisraeli jaoks, ja ühe vene Migtüüpi lennuki toomist Iisraeli, et selle konstruktsiooni uurida.Mistagi on tähendatud salaluure vecl paljude teiste hulljulgete tükkidega hakkama saanud, neist on maailma avalikkuses vähem kõneldud ja kirjutatud, kuna nende tähtsus oli väiksem ja äratas vähem tähelapneu.

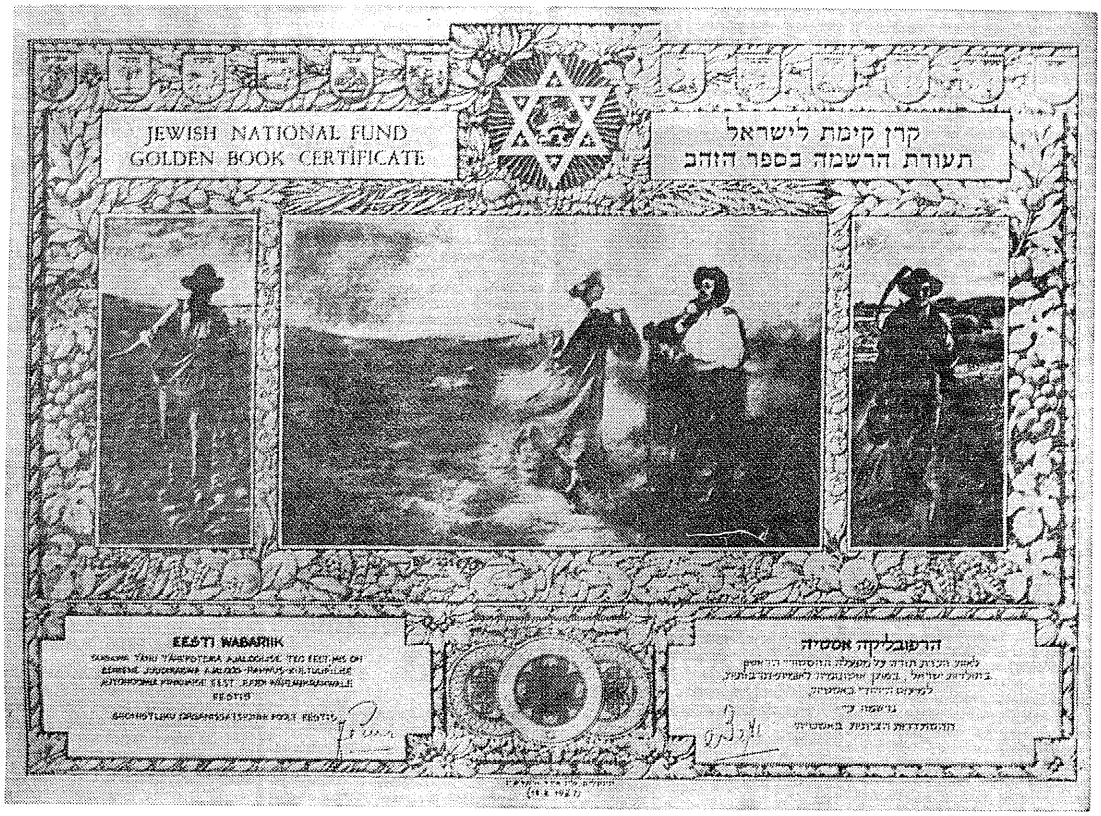

Eesti Vabariik kirjutati iseseisvuse ajal Palestiina juutide kuldraamatusse tänutäheks Eestis juutidele antud kultuurautoonomia eest. Pildil ürik, mis sel puhul anti Eesti valitsusele.

Iisraeli salaluure töö algas juba 2. maailmasõja päevil, seega siis, kui Iisraeli riiki veel polnud olemas ja peatseks loomiseks alles ettevalmistusi tehti. Organisatsioon toimetas suure hulga Saksas tagakiusatuid Palestiinasse, varustas neid ja üldse juute relvadega võitluseks araablaste vastu. Selle asutuse teeneks tuleb lugeda üksikasjalikult välja töötatud tegevusplaani teadete edasiandmiseks egiptlaste sõjavägede isikliku koosseisu kohta ja informatsioonide saamiseks, mis võimaldasid juutide sõjavägede kiiret võitu araablaste,eriti egiptlaste üle 1948.a., 1956.a. ja 1967. sõdades.

Salaluure üksikud osad tungisid kaugele araablaste maa-aladele, et likvideerida seal asuvate terroristide toetuspunkte, nad okupeerisid isegi teatud ajaks ja otstarbeks ühe egiptlaste saare ja näitasid sellega, et nad on suutelised ka seal pidama salasõda, kus keegi seda ei oskanud arvata.

Selle salaluure meeste tegevusest, organisatsioonist ja tegudest kõneleb kõnesolev raamat, asutusest, mis viimases, n.n. kuue päeva sõjas mängis nii tähtsat osa, et Iisraeli kuulus kindral ja sõjaminister Moshe Dajan kord tähendas: "Luureteenistusel olid selles sõjas sama suures teened kui õhu- ja soomusväel".

Muidugi on ka Iisraeli luureteenistusel juhtunud rida ärpardusi, muidugi leidub ka tema ridades saamatuid ja nõrku jõudusid, kuid kokkuvõttes tuleb vist küll ühes autoritega tunnistada, et see organisatsioon kuulub parimate hulka maailmas, vaatamata sellele, et tema koosseis on väike, tema käsutuses olevad summad piiratud ja palgad väiksed. Neid asendab aga salaluure teenistuses seisvate meeste ja naiste suur intelligents ja osavus. Lisandub veel üks väga tähtis pluss: organisatsiooni koosseisu kuuluvad väga paljude maade elanikud, sest Iisraeli immigrantide hulka kuuluvad juudid pea kõikidest maailma riikidest, kes tunnevad oma sünnimaa olusid ja inimesi väga hästi, kõnelevad prantsuskeelt nagu peasuehtsad prantslased, saksakeelt nagu sakslased, ingliskeelt nagu inglased jne., ja kes tihti ka välimuselt ei eraldu oma sünnimaa inimeste tüübist. Sellest näiteks tuleb, et paljud sakslased, kes pärast sõda on külastanud Iisraeli seal on kokku puutunud paljude juutidega, kellel on blond juuksed, sinised silmad ja kasvult on sama pikad kui Põhja-Saksa elanikud. Need omadused võimaldavad muidugi salaluure ametnikel Inglismaal vabalt liikuda inglastena, Hollandis hollandlastena jne.

Ühe Tel Avivi linna põhjapoolse eeslinna kõrges majas asub rida mitmesuguseid ettevõtteid, alumisel korrusel pank, tema kõrval mitmesugused ärid, teisel korrusel on elukorterid, nende kõrval inseneride bürood, majandusettevõtted, kinnitusseltsid j.m.s. Hoone viimasel korrusel asub väike import-eksport äri. See on Iisraeli salaluure juhtkonna kogumis- ja nõupidamispaik.

Import-eksportfirma pearuumi keskel asub laud, mille taga istuvad mehed, kes kuuluvad "mossad'i" luureorganisatsiooni juhatuse koosseisu, kellele on usaldatud teadete kogumine ja mitmesugused aktsioonid väljmail. "Ühingu" eesotsas seisab "memune", juht, kes vastutab asutuse tegevuse eest. Tema paremal käel istub sõjaväe luureteenistuse, "amani", ülem, kelle mõju ja tähtsus on pärast kuue-päeva-sõja mõõdumist tohutult kasvanud, vasakul käel "shabak'i" sheff, asutuse ülem, mille ülesandeks on hoolitseda riigi sisemise julgecleku, vastuluure juhtimise ja terrori vastu võitlemise eest. Tema kõrval võtab aset välisministeeriumi vastuluure juht, kes peab hoolitsema teadete saamise eest Araabia pealinnades valitseva meeleolu üle, siis tuleb ametnik, kelle ölgadel lasub nende juutide eest hoolitsemine, kes elavad vaenulikes riikides, tähendab araablaste seas ja N Liidu satelliitriikides. Neist üks kord nädalas peetavatest koosolekutest võtab osa ja annab nõu veel politsei kindralinspektor ja "eriosakonna" ülem, kelle ülesandeks on koos politseiga võidelda terrorismi vastu, mis on pärast kuue päeva sõja muutunud väga akuutseks probleemiks Iisraelis, sest ega ka araablased selles "vaikses sõjas" ei pane käsi rüppe.

Kõrvallaudade ümber istuvad mitmesugused eksperdid, sõjaväelased, okupeeritud araablaste maade sõjaelitsuste esindajad, kuid ka majandusteadlasi, sotsiolooge ja teisi, kellel pole mingit otsest ühendust luurega, kelle nõu aga ühes või teises küsimuses vajatakse.

Tähtsaim mees on möistagi "memune" (alates 1937.a. on kolm meest sel kohal teeninud). Ühkkond koosolekul on kõike muud kui ametlik. Juuakse kohvi ja teed, aetakse "piibu" ja tõsist juttu. Tavaliselt töötatakse ilma kindla päevakorrata, ning kõneldakse küsimustest, mis on just tähtsamaid riigielus. Terve koosolek jätab "informatsioonibörsi" mulje. ja meeste vahel valitseb sõbralik,mitteametlik vahekord, mis on kahtlemata tingitud nende pikaajalisest koostööst hädaohtlikkutel silmapilkudel.

OSKAR ANGELUS

● **Lexingtonis Massachusettsi osariigis USA-s sündisid Mare (n-na Keop) ja Nils Attemanile kaksikpojad Paul Andreas ja Rein Enrik. Nils Atteman on majandusteaduse magister ja töötab asepresidendina ühes elektrifirmas.**

METSAKODU
UUDISMAA
POSTIARVE 69 47 71 FALKÖPING
VÄBAÕHUPIIRKOND EESTI
SKAUTLIKELE NOORTELE

Konventsioon poliitiliste vangide kaitseks

BERN (EPL) — Shveitsi liiduvalitsus (Bundesrat) algatas mõtte kehtestada rahvusvaheline konvnetsioon poliitiliste vangide kaitseks. Selle valitsuse ettepaneku kinnitas — märtsis 1971 — Shveitsi liiduparlament (Nationalrat) välisminister Pierre Graberi ettepanekul. Välisminister Graber kõneles sellest konventsioonist kui laia ulatust omavast humanitaarsest ja kui inimsuse põhimõtteile rajanevast ettevõttest, mida "kindlasti toetavad kõik demokraatlikud valitsused."

Motsiooni arutamisel rõhutati Shveitsi parlamendis, et "nii siinkui sealpool raudset eesriiet piinatakse poliitilisi vange. See loob tunde, et elame vägivalla ja kõigi õiguste vägistamise sajandil." Ka näidati Shveitsi rahvaesinduse koosolekul, et poliitiliste vangide arv maailmas ulatub praegu kuni 1,5 miljonini. Konventsiooni projekt kavatsetakse esitada Rahvusvahelise Punase Risti komitee kaudu UNO-le kinnitamiseks. Ühtlasi lisatakse sellele konventsiooni projektile Shveitsi valitsuse poolt ülevaade poliitiliste vangide olukorrast kõigis maailma riikides, et nii näidata, kui vajalik on selle konventsiooni kehtestamine ja poliitiliste vangide kaitse.

Inglismaal kirjutasid selle konventsiooni tähtsusest ja kehtestamisest kirjanik Stephen Spender, endine kohtuminister (lordkantsler) lord Gardiner, David Astor (ajalehe "Observer" peatoimetaja) ja endine lordpresident (nüüd ajakirja "New Statesman" peatoimetaja), kes oma üleskutses maailma avalikkusele rõhutasid, et konventsioon poliitiliste vangide kaitseks tähendaks mitte sõndades, vaid tegudes humaanset edu, ja seda, et ka nendega, kes meie poliitilised vastased, käitume inimlikult.

Prantsusmaal töötav Inimõiguste Liiga oma konventsiooni toetavas ja seda konventsiooni täiendavas seletuses jagab kõik poliitilised vangid kolme erilliki. Esimesse liiki kuuluvad kõik välismaalased, kes mõnel vööral maal poliitilistel põhjustel arreteeritakse. Nende osas võiks kehtestada väljavahetamise kohustus. Teise liiki kuuluvad kõik nedd välismaalased, kes endiste kodanikena pärinevad sellelt maalt, kus nad arreteeritakse ja kus nende uut kodakondsust ei tunnustata. Kolmandasse liiki kuuluvad kõik poliitilised vangid Nõukogude Liidus, Kreekas, Hispaanias, Brasiilias ja Lõuna-Aafrikas. Seega riikides, kus poliitilisi vange pidevalt piinatakse.

Austria endine asekantsler dr. Bruno Pittermann märkis, et poliitiliste vangide kaitse omab erakordse tähenduse demokraatia kindlustamisel. Selle konventsiooni nõuete täitmise osas soovitab Bruno Pittermann asetada vaive Haagis asuvale Rahvusvahelisele Kohtule, kellele tuleb selleks anda ka [illegible] õigused.

—eim.

†

Igavikku jõunud head sõpra, pikaajalist töökaaslast

Georg Behm'i

* 26.9. 1902
† 10.5. 1971

mälestavad sügavas kurbuses

ALBERT REINSON
ALEKSANDER TABAS
JUHAN KALLEND
VOLDEMAR AVIK

---

‡

Helene Maling

sünd. Viitel

* 23.5. 1876 Viljandimaal
† 10.5. 1971 Stockholmis

Leinavad

MARTA
SALME ja HANS
HANNES
CAMILLA

Matusetalitus toimub reedel, 21. mail kell 12 Jakobi kiriku kabelis (Ortodokskirik).

---

‡

Kallis sugulane

Helene Maling

Leinavad kurbuses

IRINA
MARTA
LIIS ja EDGAR
HARRI
KARIN
perekonnaga

---

‡

Meie armast

Helene Maling'ut

mälestavad leinas

SALME ja VOLDEMAR
LIINA ja PEETER
JAAN-ALAR
HANS-MARTIN

Leinateateid

†

Meie head sõpra ja suurt looduse imetlejat

Georg Behm'i

* 26.9. 1902
† 10.5. 1971

mälestavad vaikses leinas

ALMA ANDERSON
BERTTA NIEMINEN
ESTER BOS
perega
ELLI LIPPERT
JUHAN ONU

Puhka rahus looduse rüpes!

---

†

Meie kallis ema, ämm ja öde

Hermine Klamas

* 3.8. 1912 Tallinnas
† 9.5. 1971 Södertäljes

Sügavas leinas

HANKA ja BIBBI
ELLA

Puhka rahus!

Matusetalitus toimub laupäeval, 15. mail kell 11.45 Gravkapellet Södertäljes.

---

†

Armast

Hermine Klamas't

leinavad

RALF VEIDEMANN
perekonnaga
ESTER REISME

---

†

Oma armast vilistlast

Jur.

Ernst Sarepera

mälestab sügavas leinas

KORP! FRATERNITAS
ESTICA

---

†

Armsat koolivenda, Eesti Vabariigi esindajat Inglismaal

Ernst Sarepera

mälestavad ja leinavad

REALISTID

---

†

Armast

Helene Bach-Humborg'i

mälestavad kurbuses

KOOLIKAASLASED
Tallinna Prantsuse
Lütseumist

---

†

Armas emake, vanaema

Maali Kuusental

N-na Jakula

* 2.2. 1885 Suurpeal
† 7.5. 1971 Jumindal

Matus 16.5. 1971 Leesi kabelis

Vaikses leinas

MEERI
ENDLA, JOHANNES
JÜRI, LEIDA, MIKKO

Ometi nii kaugel kui meist keegi,
olen püüdnud Sulle mõtelda.
Su mure, valu, pisarateleegi,
südamega saadan Sind nüüd ma!

Puhka rahus!

---

†

On suikunud igavesse unne meie naaber ja sõber

Vassili Jegorov

* 28.4. 1895 Narva-Jõesuus
† 8.5. 1971 Alingsåsis

Vaikses leinas

AUGUST TAMM
perekonnaga

Matusetalitus toimub laupäeval, 15. mail kell 13 Lerumi kirikus.

KIRIKLIKE teateid

Usulised raadiosaated igal pühap. teisip. ja reedel kl. 18.30-18.45 lühilainel 25 m. Trans World Radio.

EEL KIRIK

STOCKHOLM: Peajumalat. 16/5 kl. 9.30 Jakobis, kog. õp., orelil P. Ardna, laulur. Taevaminemispüha jumalat. 20/5 kl. 9.30 Jakobis, kog. õp., orelil H. Kiisk, laulur. Piiblisalmid tel. 08/21 32 77.

ESKILSTUNA: Taevaminemispühal 20/5 kl. 14 Forsi kirikus leeripüha, armulaud, laululehed, praost Koolmeister, orelil K. Järvlepp, solist Jaan Ader. Õnnistatakse Eskilstuna ja Västerås leeriõpilased.

GÖTEBORG: Gbg ja Lääne-Rootsi kog. leerilaste õnnistamispäeva jumalat. armulauaga Kristiines Taevaminemispühal 20/5 kl. 14. Õp. K. Kool ja J. Rebane, orelil PG Strömberg, Eesti Meeskoor E. Tarjuse juhatusel, laululehed.

ÖREBRO: Petri kirikus leeripüha I. Nelipühal 30/5 kl. 13, praost Koolmeister, orelil R. Heinmets, armulaud, laululehed. Õnnistatakse Kumla ja Örebro leeriõpilased.

EESTI AP. IÕG. KIRIK

STOCKHOLM: Püha Nikolai peakirik, 16/5 kl. 11 rootsikeelne liturgia. Taevaminemise pühal 20/5 kl. 11 liturgia, ülempr. A. Nael.

GÖTEBORG: Guldhedeni ortodokskirik, Issanda Taevaminemise pühal 20/5 kl. 11 liturgia, praost N. Raag.

SOOME ORTODOKSKIRIK

GÖTEBORG: Guldhedeni ortodokskirikus liturgia 16/5 kl. 13, ülempr. M. Juhkam.

MÖLNDAL: Õhtuteen. 15/5 kl. 17 O. Kiprianoffi kodus Luktärtsgatan 1 C, ülempr. M. Juhkam.

VABAKIRIKUD

STOCKHOLM: Eesti Nelipühi kirik, Brävallagatan 11, jumalat. 15/5 kl. 19.30 Valter Jääger abikaasaga Vancouverist, lauluettekandeid. 16/5 kl. 10 pühapäevakool, kl. 11 V. Jääger, koori ja noortelaule. 20/5 kl. 11 Allan Laur, koor.

STOCKHOLM: Norrmalmi Bapt.-Kirik, Norrtullsg. 37, jumalat. 16/5 kl. 15, O. Loogna.

ESKILSTUNA: Billjersgatan 3 (Sündma), jumalat. 20/5 kl. 13, H. Ahlberg Boråsist.

GÖTEBORG: Blå Bandet, Erik Dahlbergsg. 10, jumalat. 16/5 kl. 11 ja 20/5 kl. 11, V. Kubja.

GÖTEBORG: Smyrna Nelipühikog. Parkg. 1, 15/5 kl. 18 koguduse tund, 16/5 kl. 15 jumalat., kog. vennad, koor, samal ajal pühapäevakool. Osaduspäevad 29-31/5. Jutl. Valter Jääger ja mitmed teised külalisvennad.

NORRKÖPING: Tabernaakel, Kungsg. 26, jumalat. 15/5 kl. 18 ja 16/5 kl. 13, H. Ahlberg Boråsist, E. Medri jt.

UPPSALA: Nelipühi kirik, St. Persg. 9, jumalat. 15/5 kl. 17, Valter Jääger abik. Vancouverist, laule Stockholmi noortelt.

---

†

Head perekonnasõpra

Vassili Jegorov'it

mälestavad leinas

AINO TAMVELIUS
HELENE TALTS

---

†

Vassili Jegorov

Mälestavad leinas

KARL LEIBUR
abikaasaga

ALEKS. METSLOW
abikaasaga

Kohalik elu

ALINGSÅS

Emadepäev

Eesti Täienduskooli korraldusel toimub emade austamine ühes kooli õppeaasta lõpu tähistamisega pühapäeval, 16. mail kl. 13.00 IOGT saalis, Oskarsgatan 5. Eeskavaline osa algab koolijuhataja pr. Varuli päevakohase kõnega. Ettekandeid õpilastelt, deklamatsioone, laule ja lühinäidend.

Täienduskool palub kõikide emade ja kohapealsete kaasmaalaste osavõttu.

BORÅS

Pensionäride väljasõit

Kohalik pensionäride ühing korraldab väljasõidu oma liikmetele ja ka mitteliikmetele Skövdesse ja Billingehusi. Väljasõit toimub kolmapäeval, 2. juunil kl. 9.00 Södra Torgetilt. Bussisõit kõigile tasuta. Osavõtta soovijaid palutakse registreerida pr. Meomuttelile hiljemalt 26. maiks telefonil 12 83 52.

JUHATUS

GÖTEBORG

Pensionäridele

Seoses Eesti Maja sulgemisega suvevaheajaks katkestab ka Göteborgi Eesti Pensionäride Ühing kokkutulekud oma liikmetele alates 25. maist kuni 6. septembrini. Seega toimub järgmise hooaja avamine esmaspäeval, 6. septembril. Juhatuse nimel:

b A. LÖUEND

NORRKÖPING

Tähelepanu!

Norrköpingi Eesti Täienduskooli 25-aastase juubeli kevadpeo kuupäev on muudetud. Pidu toimub üks päev varem, s.o. laupäeval, 15. mail Hemgårdeni ruumides, Saltängsgatan 7 kogunemisega kell 15.30 kusjuures kava algab kell 16.00. Päevakohase sõnavõtuga esineb Eesti Komitee abiesimees Heinrich Mark. Kavas emadepäeva tähistamine, õpilaste esinemisi ja ka Karl Vaikla lastenäidend "Kuldne tammetõru". Tants, loterii ja einelaud. Teretulemast!

STOCKHOLM

Vaimulik kontsert

Helene Lepperi laulustuudio vaimulik kontsert toimub Jakobi kirikus pühapäeval, 16. mail algusega kell 15. Esinevad stuudio õpilased, noor organist Hillar Loor orelil ja praegustest ning endistest õpilastest moodustatud segakoor Harri Kiiski juhtimisel.

Georg Reede 60-aastane

Brommas pühitses 12. mail 60-aastast sünnipäeva Georg Reede. Juubilar on sündinud Saaremaal ja töötab Stockholmis Misomex AB-s.

Eesti mees

soovib tutvust koduarmastava, töövaba eesti daamiga. Nõuetavad elukirjeldus, telefoninumber, foto. Vast. "Valmis, kevad", EPL, Box 667, 101 29 Sthlm 1.

EESTI VABADUS KAPITAL
POSTGIRO 25 40 50
ESTNISKA FRIHETSKAPITALET
Box 476, 101 26 Stockholm

Vaba eestlaskonna informatsioonileht

EESTI PÄEVALEHT

Ilmub kolmapäeviti ja laupäeviti

Rootsi televisiooniprogramm

TV | Lördag

:.30 Kommentar önskas. Suomenkieliset ohjelmat: Finskspråkiga program:

10.00 Tatu. Taisto Tammi laulaa ystävilleen. Ohjelman toimittaja Matti Hainivaho.

"Du svarte zigenare . . ." Tangokungen Taisto Tammi, "Tatu", sjunger romantiska sånger. Textat på svenska.

10.25—11.00 Kolhoosi itä-siperiassa (II).

Kolchos i östra Sibirien (II).

16.30 Kom så sticker vi! Tecknad film.

16.45 Tittskåpet. Färg.

17.15 Svenskar — och dom spelar också. Popgrupperna November, Life och Fläsket brinner.

17.40 Vecko-nytt för hörselskadade.

17.55 Helgmålsringning från Oxie kyrka, Malmö. Färg.

18.00 TV-nytt, meddelanden.

18.05 Kommentaren.

18.30 Vär-veckända. Färg.

18.55 Ö i storhav — om Tristan da Cunha av Peter A. Munch och Roland Svensson. 1. Människan och vardagen. Färg.

19.30 TV-nytt, vädret.

20.00 Det händer i Sälunda — underhållningsteater om människor och politik i en liten svensk kommun. Del 1. Besöket. Manus: Rune Olausson. Regi: Christian Berling.

20.30 På parkett — Lasse Holmqvist presenterar en känd profil och dennes önskeartister.

21.30 Att dö för att leva — om en stuntmans vedermödor. Färg.

22.00 TV-nytt, vädret.

22.05 Paul Temple. 5. Har någon sett Kelly? I rollerna: Francis Matthews och Ros Drinkwater. Färg.

22.55—23.00 TV 2-veckan. Färg.

TELEVISION 2

18.30 0—1 i halvtid — polsk fotbollsserie. 4. Flykten.

18.55 Vädret, meddelanden.

19.00 TV-nytt.

19.10 Rapport.

19.30 TV 2-toppen. Färg.

20.15 Drömmar i vardagsrummet — filmberättelse av Lars Jönvik baserad på målningar av konstnären Peter Dahl. Färg.

20.30 Det står i tidningen i dag — om hänt och ohänt i Pitebygden.

21.00 Georg Rydeberg intervjuas av Gun Allroth och Nils Petter Sundgren inför kvällens långfilm Appassionata.

21.30 TV-nytt.

21.35—23.20 Appassionata — svensk långfilm från 1944. Regi: Olof Molander.

I rollerna: Georg Rydeberg, Viveca Lindfors, Alf Kjellin, Georg Funkquist, Harriet Bosse, Hilda Borgström, Hans Strååt.

TV | Söndag

[illegible] ohjelmat:
Finskspråkiga program.

16.56 Uutisviikko.
Nyhetsveckan. Enbart på finska.

16.10 Hämeren saastuminen. Itämeri ei ole valtameri, eivätkä sen ominaisuudet ole samanlaiset kuin suurten valtamerien. Ainakin nykyisessä muodossaan sillä on suhteellisen pieni sietokyky ja siksi meidän on tarkoin seurattava sen tilassa tapahtuvia muutoksia.

Östersjöns förorening. Östersjön är ingen ocean, dess egenskaper är inte desamma som världshavens. Den tål inte alltför stora belastningar. Färg. Textat på svenska.

11.00—12.15 Högmässa från Oxie kyrka i Malmö, kyrkondj. N.A. Olandersson. Org. och körled. Else-Britt Paulsson.

15.50 Fokus — om daghemmen. Lis Asklund.

16.20 Genom eld och vatten — amerikansk långfilm från 1944 med Red Skelton och Esther Williams. Färg.

18.00 TV-nytt, meddelanden.

18.05 Hemma på söndag — Ria Wägner.

18.45 Länspumpen — frågelek med Lars Orup och länslag. Färg.

19.30 TV-nytt, vädret.

20.00 Liljan i dalen — pjäs efter Balzacs roman.

I rollerna: Delphine Seyrig, Richard Leduc, Georges Marchal, Alexandra Stewart. Färg.

22.00 TV-nytt, vädret.

22.05—22.35 Sportspegeln.

TELEVISION 2

17.30 VM i motocross. Sammandrag från Huskvarna. S. Andersson.

18.30 Egon och hemligheten. 5. Jag kommer snart igen. Färg.

18.55 Vädret, meddelanden.

19.00 TV-nytt.

19.10 Sportnytt.

19.30 Då går vi till Maxim. Journal (1916). Tecknad stumfilm av V. Bergdahl: Kapten Grogg bland vilda djur (1919). Billy och Andy tar tåget (1924).

20.00 Naturväktarna tittar på insända filmer.

Carl-Cedric Coulianos, Carl Edelstam, Pelle Palm och Torgny Swiss Östgren. Färg.

20.30 Jimmy. Historien om en av många invandrare, tillika amerikansk desertör.

Film av Steve Hopkins och Anders Ribbsjö.

21.30 TV-nytt.

21.35 Titta på tvåan. Färg.

21.40—22.20 ca Amerikanska desertörer — hur behandlar vi dom? Debatt i anslutning till filmen med bl a generaldirektör Bror Rexed, socialstyrelsen, och desertörerna Herb Rains och Desmond Carragher. Debattledare: Frank Hirschfeldt. Färg.

TV | Måndag

Skol-TV:
8.30—8.50 Naturkunskap åk 2. 4. Människans villkor. Färg.
9.00—9.15 Titt ut i naturen. 6. När livet förs vidare.
9.20—9.40 Tekniken erövrar världen. En framtidsversion från Japan, kanske Sverige i morgon. Färg.
9.45—10.05 Film och TV. 3. Jagad.
10.35—10.50 Matematik åk 4. 7. Vi gör tabeller och diagram 2.
12.00—12.15 Was gibt's 5.
12.20—12.40 Bakom rubrikerna. 7. "Tiden går . . ."
TRU:
13.10 Yrke och framtid. 3. Efter gymnasiet.
Skol-TV:
13.35—13.55 Psykologi. 2. Inlärning.
För småbarn:
16.30—16.45 ca Titta med.
18.00 TV-nytt, meddelanden.
18.05 Det var en gång en poporkester. En saga om 60-talet och om musikgruppen Mascots.
18.35 Moment. Om de skånska s k gårdamålarna från början av seklet och om Norrlandskonstnären Helmer Osslund. Färg.
19.00 Lilla referensen.
19.30 TV-nytt, vädret.
20.00 Arsene Lupin, gentlemannatjuv. Del 5. Herlock Sholmes utmaning. Färg.
20.55 17 maj — kortfilm om ritualer av Anja Breien. Färg.
21.10 Intervju.
21.35 En tredjedels pianokonsert. Daniel Barenboim nagelfar 1:a satsen ur Beethovens 4:e pianokonsert tillsammans med New Philharmonic Orchestra. Dir. Sir Adrian Boult. Färg.
22.00 TV-nytt, vädret.
22.05—22.50 Väinö Linna — ett författarporträtt.

TELEVISION 2

18.30 Den förtrollade korgen — program för hippa barn med Ardy Strüwer och Lasse Åberg. Färg.
Origami — den japanska konsten att vika papper.
18.55 Vädret, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Monty Pythons flygande cirkus — engelsk underhållning. Färg.
20.00 Västerlandets civilisation 8. Kunskapens ljus. Färg.
21.00 TV-nytt.
21.05—22.25 Karabinjärerna — fransk långfilm från 1962. Regi: Jean-Luc Godard.
I rollerna: Marino Mase, Albert Juross, Génevieve Galéa, Catherine Ribéro. Svensk premiär.

TV | Tisdag

Skol-TV:
8.30—8.50 Vi studerar fåglar. 1. Att se på fåglar. Färg.
9.00—9.15 Djur i konsten. 3. Djur på väv och målning — och huggna i sten.
9.20—9.40 En naturtyp om våren. Lövön. Färg.
9.45—10.05 Se, lyssna, uppleva. 2. Naturen som formgivare.
10.10—10.30 En naturtyp om våren. Lövön. Färg.
12.00—12.20 Årstiderna. 4. Det blommar.
12.45—13.05 Bakom rubrikerna. 7. "Tiden går . . ."
13.10—13.30 Naturkunskap åk 2. 4. Människans villkor. Färg.
13.35—13.55 Film och TV. 3. Jagad.
TRU:
14.30—14.55 Yrke och framtid. 3. Efter gymnasiet.
För småbarn:
16.30—16.45 ca Titta med. Färg.
18.00 TV-nytt, meddelanden.
18.05 Pojken från Indiansjön. Det kom en grabb från Harlem. Färg.
18.30 Barkar det åt skogen med träindustrin? — reportage om skogen, sysselsättningen och framtiden.
19.00 Opp i det blå. Konsten att vara flygvärdinna med Millicent Martin och Patte Finley. 4. Aktenskapsmäklarna. Färg.
19.30 TV-nytt, vädret.
20.00 hurRah. En vetenskaplig expedition med internationellt manskap ombord: Elsa Lystad, Turid Balke, Eva von Hanno, Mona Levin och Vibeke Lökkeberg. Norges bidrag till Montreux 1971. Färg.
20.40 Moment — kulturmagasin. Färg.
21.10 År tusen. Sista avsnittet av den italienska skälmhistorien.
I rollerna: Franco Parenti, Carmelo Bene, Giancarlo Dettori m fl. Färg.
21.50 Bursprået — film som bygger på en utställning av konstnär Ile Bauman.
22.00—22.05 TV-nytt, vädret.

TELEVISION 2

18.30 Att bo vid Norra Ishavet — reportage från Honningsvåg — ett av världens nordligaste samhällen.
18.55 Vädret, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Den sönderslagna krukan — tysk långfilm från 1937. Regi: G. Ucicky. Konstnärlig ledning: E. Jannings.
I rollerna: Emil Jannings, Friedrich Kayssler, Max Gülstorff, Lina Carstens, Angela Salloker, Paul Dahlke.
20.55 Insändaren. Textat för hörselskadade.
21.10 TV-nytt.
21.15 Vi i Norden.

TV | Onsdag

Skol-TV:
8.30—8.50 Vi studerar fåglar. 2. Flyttfåglar.
TRU:
9.20 Yrke och framtid. 3. Efter gymnasiet.
Skol-TV:
9.45—10.05 Film och TV. 3. Jagad.
10.10—10.30 Samhällsekonomi. 4. Bilen.
14.00—14.25 Kemi för er i 8:an. 13. Stora molekyler — plaster.
14.30—14.50 Fysik åk 1. 4. Människan och havet.
För småbarn:
16.30—16.45 ca Titta med.
18.00 TV-nytt, meddelanden.
18.05 Fritt fram för fem.
18.30 Akutfall — amerikansk läkarserie. 4. En samvetssak. Färg.
19.20 Vid havet — kortfilm av Mats Arehn efter en novell av Gert Nyman. I rollen: Tor Isedal. Färg.
19.30 TV-nytt, vädret.
20.00 Panorama.
20.25 Det kommer en vår . . . Färg.
21.00 Tredje republiken 3.
22.00 TV-nytt, vädret.
22.05—22.45 Havanna och ett dockhem — får teater innehålla sanning? Måste sanningen i så fall vara sann? Vad är över huvud taget TV-teater? Vad skall den leda till — påminnelse eller flykt?

TELEVISION 2

18.30 Anholt. Ö i Kattegatt. Danmarks bidrag till Eurovisionens dokumentärfilmsutbyte.
18.55 Vädret, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Gunghästen — komedi av Bertil Schütt. Färg. Regi. Yngve Nordwall.
Medverkande: Inga Gill, Jan Malmsjö, Tor Isedal, John Harrysson, Yvonne Lombard, Pirkko Mannola.
20.50 Direkt.
21.15 TV-nytt.
21.20—22.50 Fotboll — final i Europacupen för cupvinnare mellan Real Madrid och Chelsea. Bo Hansson.

TV | Torsdag

KRISTI HIMMELSFÄRDS DAG

15.55 Hjortkalven — amerikansk långfilm från 1946 med Gregory Peck och Jane Wyman.
18.00 TV-nytt, meddelanden.
18.05 Kälfjäril. Färg.
18.30 En kväll i folkparken med Jan Sparring och New Creation.
19.00 Fablernas värld. Djuren har tråkigt. Färg.
19.05 Kejsarinnans kurir — österrikisk äventyrsberättelse. 3. Sultanens skatter. Färg.
19.30 TV-nytt, vädret.
20.00—22.00 En kväll på Vällingby torg tillsammans med NU-teatern.
20.00 Cornelis Vreeswijk sjunger.
20.20 NU-teater: Förhöret i Havanna. Utdrag ur H.M. Enzensbergers sammanställning av de förhör som hölls med ett fyrtiotal fångar efter invasionen vid Grisbukten på Kuba 1961. Programledaren: Bo Bjelfvenstam. Förhörsledarna: Eva Björklund, Bengt Liljenroth. Fångarna: Leif Ejureborgh, Ulf Ove Gothold, Mats Andersson, Peggy Haggren. Vittnena: Gunnel Broström, Christian Berling.
21.20 ca Publik och skådespelare diskuterar i anslutning till pjäsen.
22.00—22.10 TV-nytt, vädret, sport.

TELEVISION 2

18.30 Pellepennan och Suddagumman i Alladeland. Färg. Textat för hörselskadade.
18.55 Vädret, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Barlows män.
20.20 "Jag lovar att leva helnyktert". En film om människors gemenskap och isolering i en nykterhetsförening, "logen 149 Västervik" av IOGT-NTO.
20.50 En av våra Anderssönr. Rune Andersson, visdiktare, sångare och målare. Färg.
21.10 TV-nytt.
21.15 Guldkantad kust — poetisk och ironisk skildring av franska Rivitran. Färg.
21.40 Sportnytt.

TV | Fredag

Skol-TV:
8.30—10.05 Psykologi. 3. Socialpsykologi.
12.10—12.30 Film och TV. 3. Jagad.
14.30—14.50 Naturkunskap åk 2. 4. Människans villkor. Färg.
För småbarn:
16.30—16.45 ca Titta med.
18.00 TV-nytt, meddelanden.
18.05 Picolo. Den lille målaren.
18.10 Gräshoppornas ö. 6. Gräshoppsfällan. Färg.
18.25 Fablernas värld. Janne Korp sprider rykten. Färg.
18.30 Fokus. Arbetslös ungdom.
18.00 Varannan fredag.
19.30 TV-nytt, vädret.
20.00 Presskonferens. Färg.
20.30 Det händer i ettan. Färg.
20.40 Nattvardagästerna — svensk långfilm från 1963 av Ingmar Bergman.
I rollerna: Ingrid Thulin, Gunnar Björnstrand, Max von Sydow, Gunnel Lindblom, Allan Edwall, Kolbjörn Knudsen, Olof Thunberg.
22.00 TV-nytt, vädret.
22.05—22.35 Dom säger att det är hängbjörk i kvastskaftet. Dokumentärfilm om gatsopare av Jan Eriksson.

TELEVISION 2

18.30 Olika familjerna. Färg. Textat för hörselskadade.
18.55 Vädret, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Krutgubbar — engelsk komediserie. Färg.
20.00 Titta in . . . på Kungliga Borgen och möt unga och gamla förmågor från hela landet. Programled. Sid Jansson.
20.35 TV-nytt.
20.40 Nedräkning för Kanada — fiktiv direktsändning i kanadensiska TV timmarna innan Kanada upphör som nation för att uppgå i Nordamerikas förenta stater.
21.40 Åh, vilka flickor — reportage om de i England så populära transvestiterna. Färg.
22.30 Nytt och krytt från när och tjärran. Färg.
22.45 Det händer i ettan. Färg.
tt z sgzcvsvczx
lördag.

Kus tahaks elada ameriklane

WASHINGTON — Hiljutine Gallupi uurimus näitab, et 12 protsenti ameeriklastest sooviksid elada kuskil mujal, kui neil oleks selleks võimalus. See protsent — 16 miljonit inimest — on kolm korda suurem kui Teise maailmasõja järelaastatel. Üks kolmandik kõigist väljarändamishimulistest sooviksid sirduda Austraaliasse.

See on aga üldiselt väike väljarännata soovijate suhe võrreldes paljude teiste riikidega. Nii ründas Inglismaalt meeleldi välja 41 protsenti elanikest ja seda peamiselt Austraaliasse ning Uus-Meremaale. Uruguaist tahaks lahkuda 32 protsenti rahvast — peamiselt USA-sse ja Saksamaale. Lääne-Saksamaal ei ole 27 protsenti rahul oma maa olukorraga ja siirduksid kõige meelsamini USA-sse ning Shveitsi. 19 protsenti soomlastest on väljarännuhuvilised esmajärjekorras Rootsi ja teise valikuna USA-sse. 18 protsenti rootslastest elaksid kõige meelsamini USA-s või Hispaanias. Ameeriklastele on Austraalia järele teiseks valikuks Kanada, kolmandaks Inglismaa ja neljandaks Shveits. Palju mõeldakse emigreerimisele ka Kreekas — 22 protsenti elanikest. Valikus on siin USA esimene ja Inglismaa teine.

Leinateateid

Torontos suri 2. mail Hildegard Pank, sünd. 12. dets. 1907 Rakveres.

Kihnus suri 4. mail Mihkel Klaas, sünd. 17. nov. 1886 Kihnus.